

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BUDOUCÍ ROZŠÍŘOVÁNÍ EVROPSKÉ UNIE

Autor práce: Martin Bischof

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Katedra: Katedra společenských věd

2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jiřímu Duškovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

BISCHOF, M. *Budoucí rozšiřování Evropské unie : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2011. 61 s. Vedoucí bakalářské práce : Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Klíčová slova: Kandidátské státy, Kodaňská kritéria, Maastrichtská kritéria, rozšiřování EU.

Cílem této bakalářské práce je posoudit vztah mezi kandidátskými zeměmi a potenciálními zájemci o vstup do EU a pozici těchto států v procesu rozšiřování EU. Dílčím cílem je posoudit případné dopady vstupu těchto zemí do EU v oblasti korupce, nezaměstnanosti, zadluženosti a tempa růstu HDP.

Práce je členěna na pět hlavních kapitol. Jednotlivé části se zaměřují na formální stránky, žádosti o členství, historii rozšiřování ES a EU. Třetí kapitola se zabývá jednotlivými kandidátskými zeměmi a jejich vyjednávacím postupem v rámci Kodaňských kritérií a ekonomických výsledků. Předposlední část se věnuje potenciálním zájemcům o vstup a v závěrečné části se práce zabývá dopady vstupu jednotlivých zemí do EU ve vybraných ekonomických oblastech.

ABSTRACT

BISCHOF, M. *Future enlargement of the European Union : Bachelor thesis.*
České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2011. 61 p.
Supervisor : Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Key words: Candidate countries, Copenhagen criteria, Maastricht criteria, EU enlargement.

The aim of this thesis is to examine the relationship between candidate and potential candidate countries for accession to the EU and the position of these states in the process of EU enlargement. Another objective is to assess the potential impacts of the accession of these countries on corruption, unemployment, debt and GDP growth rates.

The work is divided into five main chapters. Each part focuses on formal partiality, membership applications, history of EC and EU enlargement. The third chapter deals with individual candidate countries and the negotiating process under the Copenhagen criteria and economic results. The penultimate section is devoted to potential entrants. The final paper deals with the impacts of the accession of countries in the EU in selected economic areas.

OBSAH

ÚVOD	8
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	9
2 ŽÁDOST O ČLENSTVÍ V EU	11
2.1 Kritéria vstupu do EU.....	11
2.1.1 Kodaňská kritéria	11
2.1.2 Maastrichtská kritéria.....	12
2.1.3 Acquis communautaire.....	12
2.2 Postup orgánů při schvalování žádosti o členství do EU	13
2.2.1 Proces přijetí do EU	13
2.2.2 Vyjednávací proces	14
2.2.3 Screening	14
2.2.4 Smlouva o přistoupení.....	15
2.2.5 Přistoupení k EU	15
3 HISTORIE ROZŠÍŘOVÁNÍ ES/EU.....	16
3.1 Schumanova deklarace	16
3.2 Evropské společenství uhlí a oceli	17
3.3 Evropské hospodářské společenství	17
3.4 Evropské společenství pro atomovou energii.....	18
3.5 První rozšíření Evropského společenství	18
3.6 Druhé rozšíření Evropského společenství	19
3.7 Třetí rozšíření Evropského společenství	19
3.8 Vystoupení Grónska z Evropských společenství	19
3.9 Sjednocení Německa – skryté rozšíření EU	20
3.10 Smlouva o Evropské unii	20
3.11 Čtvrté rozšíření Evropské unie	21
3.12 Páté rozšíření Evropské unie	21
3.13 Šesté rozšíření Evropské unie.....	21
4 KANDIDÁTSKÉ ZEMĚ	23
4.1 Chorvatsko.....	23
4.1.1 Historie vztahů EU a Chorvatska	23
4.1.2 Plnění Kodaňských kritérií.....	25
4.1.3 Hospodářská situace země.....	25
4.1.4 Spor Chorvatska a Slovinska.....	26
4.1.5 Chorvatský vstup do EU	28
4.2 Turecko.....	28
4.2.1 Historie vztahů EU a Turecka	28
4.2.2 Plnění Kodaňských kritérií.....	30
4.2.3 Vstup Turecka do EU z hlediska bezpečnosti.....	30
4.2.4 Spor Turecka s Kyprem.....	31

4.2.5	Hospodářská situace země.....	32
4.2.6	Vstup Turecka do EU	33
4.3	Island	33
4.3.1	Historie vztahů EU a Islandu	34
4.3.2	Plnění Kodaňských kritérií.....	34
4.3.3	Spor s Velkou Británií a Nizozemskem	34
4.3.4	Hospodářská situace země.....	35
4.3.5	Vstup Islandu do EU	36
4.4	Bývalá jugoslávská republika Makedonie.....	36
4.4.1	Historie vztahu Makedonie a EU	36
4.4.2	Spor Makedonie s Řeckem.....	37
4.4.3	Hospodářská situace země.....	38
4.4.4	Vstup Makedonie do EU	39
4.5	Černá Hora	39
4.5.1	Historie vztahů s EU	39
4.5.2	Hospodářská situace země.....	40
4.5.3	Vstup Černé Hory do EU	41
5	POTENCIÁLNÍ KANDIDÁTSKÉ STÁTY NA VSTUP DO EU	42
5.1	Albánie	42
5.1.1	Historie vztahu EU a Albánie.....	42
5.1.2	Hospodářská situace země.....	43
5.2	Bosna a Hercegovina.....	43
5.2.1	Historie vztahu EU a Bosny a Hercegoviny.....	44
5.2.2	Hospodářská situace země.....	44
5.3	Srbsko	45
5.3.1	Historie vztahu EU a Srbska	45
5.3.2	Hospodářská situace země.....	45
5.4	Kosovo.....	46
6	DOPADY VSTUPU POTENCIÁLNÍCH KANDIDÁTSKÝCH	
	STÁTŮ DO EU.....	48
	ZÁVĚR.....	56
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	58

ÚVOD

Bakalářská práce *Budoucí rozšiřování Evropské unie* se dotýká velice aktuální problematiky. Neustále probíhající integrační proces Evropské unie dokládá fakt, že jde o ojedinělý projekt, který začal v minulém století, trvá dodnes a bude pravděpodobně pokračovat i do budoucna. Evropská unie se bude rozšiřovat o nové země, které jsou nedílnou geografickou či kulturní součástí evropského kontinentu a jeho historie. Unie se stane multikulturním společenstvím, jaké nemá na světě obdoby.

Evropská unie se neustále dynamicky vyvíjí. Řada uchazečů o členství má již dnes status kandidátské země a předpokládá se, že některé z nich, nebo dokonce všechny, brzy rozšíří řady stávajících členských států. Zajímavé je sledovat, jak integrační proces probíhá a co vše se doposud v jeho rámci odehrálo. Dále je zde řada dalších států, které usilují o zařazení mezi členské státy současné sedmadvacítky a tím rozšířit její řady. Je pozoruhodné, jak se země vyvíjejí a jak bojují se svými vnitřními, ale i vnějšími problémy: například plněním Kodaňských a Maastrichtských kritérií, či jak se snaží jednotlivé státy přizpůsobit své ekonomiky a právní řád tak, aby se staly zeměmi standardními v rámci sedmadvacítky a zároveň se nedostaly do ekonomických potíží a dokázaly se vypořádat s konkurencí.

V posledních desetiletích se rozvíjí politická diskuze spojená s dalším připravovaným rozšiřováním Unie. Debata, která probíhá mezi evropskými politiky a politiky členských států, se především týká přistoupení dalších kandidátských zemí a s tím spojeným rozšířením hranic Evropské unie. Diskutovány jsou nejen výhody tohoto rozšíření a posouvání hranic, ale i potenciální hrozby s tím spojené. Budoucí rozšiřování EU přímo ovlivňuje nejen evropskou sedmadvacítku jako celek, ale i každý ze sedmadvaceti členských států i s jeho obyvateli. Proto je zajímavé sledovat, jak se tato problematika vyvíjí.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem práce je analyzovat problematiku rozšiřování EU a vztah mezi Evropskou unií a kandidátskými zeměmi, kterými jsou Chorvatsko, Turecko, Makedonie, Island a Černá Hora. Potenciálními zájemci o vstup do Evropské unie jsou též Srbsko, Kosovo, Albánie a Bosna a Hercegovina. Práce se zaměřuje v kategorii potenciálních kandidátských zemí jen na balkánské země, pro které je v nejbližších letech možnost vstupu do EU nejpravděpodobnější. Země jako Norsko, Švýcarsko či Ukrajina o vstup do EU kvůli odmítavým referendům nebo politické nevoli o vstup neusilují. Dalším cílem práce je zjistit, jaké dopady na EU bude mít případné rozšíření o kandidátské země.

Tato bakalářská práce je obsahově rozdělena do pěti na sebe logicky navazujících kapitol. První kapitola této práce se zabývá problematikou žádostí o členství v Evropské unii, která země si může podat přihlášku do Unie, kdo rozhoduje o přijetí a jaké podmínky jsou kladeny pro přistoupení.

Druhá část práce mapuje historii předchozích šesti rozšíření Evropských společenství a Evropské unie.

Prostřední kapitola práce se zabývá konkrétními zeměmi, které mají kandidátský status, a zkoumá, v jaké fázi se nacházejí jejich přístupová jednání, a řeší s tím spojenou problematiku.

Předposlední kapitola je věnována zemím, které mají zájem o vstup do Evropské unie, snaží se vyjednávat s Unií o svém přijetí a o přípravě své země na samotný vstup.

V závěrečné kapitole se práce věnuje problematice vstupu kandidátských zemí a potenciálních zájemců o členství v EU. Zabývá se přínosem a hrozbami vyplývajícími z jejich vnitřní politické, hospodářské a ekonomické situace při vstupu těchto zemí do EU.

Velice cennými zdroji informací se pro tvorbu této bakalářské práce staly publikace od PETRA KÖNIGA, LUBORA LACINY a JANA PŘENOSILA: *Učebnice evropské integrace*¹. Dále od PAVLA ČERNOCHA: *Cesta do EU*² a od MARTINA KOVÁŘE a VÁCLAVA HORČIČKY: *Dějiny evropské integrace*³. V těchto publikacích se podrobně pracuje s problematikou tématu práce, je zde zmapováno, kdo

¹ KÖNIG, P., LACINA, L., PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. Brno : Barrister&Principal, 2007. s. 402. ISBN 978-7364-044-6.

² ČERNOCH, P. *Cesta do EU*. Praha : Linde s.r.o., 2003. s. 157. ISBN 80-86131-40-8.

³ KOVÁŘ, M., HORČIČKA, V. *Dějiny evropské integrace 1*. Praha : TRITON, 2005. s. 151. ISBN 80-7254-731-3.

a za jakých podmínek smí přistoupit a kdo rozhoduje o přistoupení. Dále jsou zde zmapována minulá rozšíření Evropských společenství a Evropské unie a jsou zde nastíněny možné scénáře dalšího vývoje Evropské unie. Cennými zdroji při psaní této bakalářské práce se rovněž stala řada internetových portálů, které reagují daleko lépe a rychleji na změny v této problematice než knižní zdroje. Z těchto internetových zdrojů bych vyzvedl EurActiv, Businessinfo a Euroskop.

2 ŽÁDOST O ČLENSTVÍ V EU

O členství v Evropské unii smí požádat kterýkoliv evropský stát. Otevřenost EU k dalšímu rozšiřování je smluvně zakotvena. Vstup do EU se však váže na podmínky, které musí kandidáti na přístup splnit. Musí jít o evropskou zemi, ale díky tomu, že hranice Evropy není lehké definovat, zůstává příslušnost k Evropě v mezních případech otevřena. Druhou podmínkou pro přijetí nového člena zůstává, aby jeho politický systém byl založen na demokratických zásadách. Kandidátské země musí uplatňovat rovněž zásadu otevřeného tržního hospodářství s volnou soutěží. Poslední podmínkou je způsobilost Unie k rozšíření. Tím je míněna, s ohledem na stále rostoucí počet členů, nejen hospodářská výkonnost, ale i politická akceschopnost a tedy i problém, jak vzájemně sloučit rozšiřování a prohlubování Společenství.⁴

2.1 Kritéria vstupu do EU

2.1.1 Kodaňská kritéria

Tato kritéria byla vyhlášena Evropskou radou na zasedání v Kodani v červnu 1993 v souvislosti s přijatým prohlášením o ochotě přijmout státy střední a východní Evropy do Evropských společenství. Tato vstupní kritéria byla potvrzena v prosinci roku 1995 na zasedání Evropské rady v Madridu, kde byla zdůrazněna důležitost přizpůsobení administrativních struktur v jednotlivých kandidátských zemích EU tak, aby byly vytvořeny podmínky pro postupnou, harmonickou integraci. Podmínkou je, že stát žádající o přijetí musí splňovat několik podmínek a že si Unie vyhrazuje právo rozhodnout, kdy bude připravena přijmout nové členy.⁵

Stabilita institucí, které budou garantovat demokratické principy vlády, právní stát, ochranu lidských práv, zajištění práv národnostních menšin. Fungující tržní ekonomika a schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky na jednotném vnitřním trhu po přijetí do Evropské unie. Schopnost převzít všechny závazky vyplývající z *acquis communautaire*, akceptovat všechny cíle hospodářské a měnové unie. Současně v Evropské unii musí být dosažen stav, kdy rozšíření neohrozí dynamiku integračního procesu, fungování institucí Společenství a soudržnost členských států.⁶

⁴ MARHOLD, H., et al. *Evropská unie od A do Z*. Praha : Karolinum, 1997. s. 262. ISBN 80-7184-413-6

⁵ ZLÝ, B. *Evropská unie a integrační procesy od A až do Z*. Ostrava : MONTANEX a.s., 2001. s. 42. ISBN 80-7225-045-0.

⁶ PLECHANOVÁ, B., et al. *Evropská unie na počátku 21. století*. Praha : Karolinum, 2006. s. 157. ISBN 80-246-1154-6.

2.1.2 Maastrichtská kritéria

Maastrichtská kritéria nemusí kandidátské země splňovat při vstupu, ale představují hlavní roli v budoucí integraci kandidátských zemí. Od začátku devadesátých let byla v rámci zemí EU postupně budována Hospodářská a měnová unie. Je to oblast jednotné měny v rámci jednotného trhu EU, kde se lidé, zboží, služby a kapitál pohybují beze všech omezení. Obchod mezi jednotlivými členskými státy tvoří přibližně 60 % celkového objemu obchodu v EU. Pravidla, instituce a cíle HMU jsou zakotveny v Maastrichtské smlouvě, která nabyla účinnosti v roce 1993. Na jejím základě probíhá proces koordinace hospodářských politik členských zemí. Maastrichtská smlouva podpořila snahy k celkovému ozdravení veřejných financí. Stanovila závazné hranice pro výši deficitů i zadlužení veřejného sektoru, deficit veřejných rozpočtů do 3 % HDP, veřejný dluh do 60 % HDP a jako střednědobý cíl fiskální politiky dosahování rozpočtové pozice v blízkosti vyrovnanosti nebo v přebytku a zakázala získávat úvěrové zdroje od centrálních bank. V měnové oblasti byl stanoven program vybudování jednotné měny, což lze chápat jako určité završení procesu budování jednotného trhu v rámci EU. Summit EU v prosinci 1995 upřesnil pro novou měnu název euro. Její zavedení však není automatické. Je nutno splnit tzv. konvergenční - Maastrichtská kritéria. Nový členský stát nebude přijímat jednotnou měnu v okamžiku vstupu, je však povinen vytvářet podmínky pro plnění Maastrichtských kritérií, které zavedení eura umožní. Proto obdrží na zavedení společné měny dočasnou výjimku.⁷

2.1.3 Acquis communautaire⁸

Acquis je složen z několika částí, které tvoří:

- základní ustanovení a politické cíle obsažené ve smlouvách o založení EU,
- legislativa přijatá podle těchto smluv a navazující výroky a rozhodnutí Soudního dvora,
- deklarace a rezoluce přijaté v rámci Společenství,
- mezinárodní dohody a smlouvy mezi členskými zeměmi, které se týkají činnosti v rámci EU. Kompletní Acquis je rozčleněn do 35 kapitol. Tyto kapitoly musí splnit všechny kandidující země na vstup do EU.

⁷ *Hospodářská a měnová unie* [online]. Praha : Vláda ČR, 2002, poslední revize 19. 5. 2008 [cit. 28. října 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/154/169/clanek/kapitola-11-hospodarska-a-menova-unie/>>.

⁸ ČERNOCH, P. *Cesta do EU*. Praha : Linde s.r.o., 2003. s. 85. ISBN 80-86131-40-8.

Tabulka 1: Kapitoly Acquis communautaire⁹

Kapitoly Acquis	
1. Volný pohyb zboží	20. Podniky a průmyslová politika
2. Volný pohyb pracovníků	21. Transevropské sítě
3. Právo usazování a volný pohyb služeb	22. Regionální politika a koordinace strukturálních nástrojů
4. Volný pohyb kapitálu	23. Soudnictví a základní práva
5. Zadávání veřejných zakázek	24. Spravedlnost, svoboda a bezpečnost
6. Právo obchodních společností	25. Věda a výzkum
7. Právo duševního vlastnictví	26. Vzdělávání a kultura
8. Politika hospodářské soutěže	27. Životní prostředí
9. Finanční služby	28. Ochrana spotřebitele a zdraví
10. Informační společnost a média	29. Celní unie
11. Zemědělství	30. Vnější vztahy
12. Bezpečnost potravin, veterinární a fytosanitární politika	31. Zahraniční, bezpečnostní a obranná politika
13. Rybolov	32. Finanční politika
14. Dopravní politika	33. Finanční a rozpočtová ustanovení
15. Energetika	34. Orgány a instituce EU
16. Daně	35. Různé
17. Hospodářský a měnová politika	
18. Statistika	
19. Sociální politika a zaměstnanost	

2.2 Postup orgánů při schvalování žádosti o členství do EU

2.2.1 Proces přijetí do EU

Noví členové jsou přijímáni jednomyslným souhlasem vlád členských států EU, které se sejdou buď v Radě ministrů, nebo Evropské radě. Když země žádá o vstup do EU, i vlády členských států zastoupené v Radě rozhodnou po obdržení stanoviska Komise EU, zda žádosti vyhoví a uznají zemi jako kandidátskou. Členské státy rozhodnou, kdy a za jakých podmínek začnou a skončí přístupová jednání s kandidáty

⁹ ČERNOCH, P. *Cesta do EU*. Praha : Linde s.r.o., 2003. s. 85. ISBN 80-86131-40-8.

v každé oblasti politiky. A jsou to členské státy, které rozhodnou, kdy jsou přístupová jednání úspěšně ukončena.¹⁰

V procesu přijetí za člena je hlavní připravenost kandidáta členství bezvýhradně přijmout právní předpisy platné v EU (Acquis communautaire). Nezávisle na tom bývají dohodnuty lhůty, v jejich procesu nový členský stát bude postupně plnit podmínky v jednotlivých oblastech své politiky.¹¹

2.2.2 Vyjednávací proces

Přístupová jednání mezi kandidátem a všemi členskými státy mohou začít po jednomyslném rozhodnutí Rady o stanovení mandátu pro jednání. EU určí pro každou kandidátskou zemi vyjednávací rámec, který stanoví obecné zásady pro přístupová jednání. V rámci přístupového partnerství rovněž stanoví reformy a úpravy, které musí kandidátská země provést, aby mohla vstoupit do EU. Jednání probíhají mezi členskými státy EU a kandidátskými zeměmi na úrovni ministrů a velvyslanců. Soustředí se na podmínky a časový rozvrh přijetí, provádění a prosazování všech již platných předpisů mezi EU a kandidátskou zemí. O těchto předpisech (acquis) nelze vyjednávat. V zásadě jde o dohodu o tom, jak a kdy kandidátské země přijmou a budou provádět pravidla a postupy Evropské unie. Pro EU je důležité získat záruky o termínu a účinnosti uplatnění příslušné části acquis kandidátskou zemí.¹²

2.2.3 Screening

Screening je procesem, který zkoumá a vyhodnocuje situaci ve všech kandidátských zemích vzhledem k možnostem převzít celý Acquis communautaire EU.

Acquis je složen ze základních ustanovení a politických cílů obsažených ve smlouvách o založení EU. Zahrnuje:¹³

- Legislativu přijatou podle těchto smluv a navazující výroky a rozhodnutí Soudního dvora.
- Deklarace a rezoluce přijaté v rámci Společenství.

¹⁰ REHN, O. *Porozumění procesu rozšíření : Politika rozšíření Evropská unie* Brusel : Generální ředitelství pro rozšíření, 2007. s. 8. ISBN 978-92-79-06631-3.

¹¹ MARHOLD, H., et al. *Evropská unie od A do Z*. Praha : Karolinum, 1997. s. 262. ISBN 80-7184-413-6.

¹² *Proces rozšiřování* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010 [cit. 27. října 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/the-policy/process-of-enlargement/mandate-and-framework_cs.htm>.

¹³ ČERNOCH, P. *Cesta do EU*. Praha : Linde s.r.o., 2003. s. 86. ISBN 80-86131-40-8.

- Mezinárodní dohody a smlouvy mezi členskými zeměmi, které se týkají aktivit v rámci Společenství (například Schengen). Celý Acquis je složen z 35 kapitol a představen všem kandidátským zemím v multilaterálních jednáních. V jednotlivých bilaterálních jednáních se hodnotí situace a možné potíže v každé zemi samostatně.

Během procesu Komise neustále informuje Radu a Evropský parlament o kandidátských zemích prostřednictvím pravidelných zpráv, strategických dokumentů a upřesňování podmínek pro další postup. Komise pro Radu poté sestaví seznam otázek a problémů, které se pak dostávají na jednací pořádek při projednávání jednotlivých kapitol.¹⁴

2.2.4 Smlouva o přistoupení

V průběhu celého procesu se pečlivě sleduje soulad se závazky a jednání o každé kapitole se uzavírají prozatímně pouze tehdy, když jsou s pokrokem dosaženým kandidátskou zemí spokojeny všechny členské státy. Ke konečnému uzavření jednání dochází vždy až na konci procesu. Mezi jednotlivými acquis existuje tak velká vzájemná závislost, že jednání jsou vedena se zásadou, že dokud není dohodnuto vše, není dohodnuto nic. Když jsou jednání o všech kapitolách ukončena ke spokojenosti obou stran, výsledky jsou včleněny do návrhu smlouvy o přistoupení. Jestliže smlouva získá podporu Komise, Rady a Evropského parlamentu, je podepsána a ratifikována kandidátskou zemí a všemi členskými státy.

2.2.5 Přistoupení k EU

Když je smlouva o přistoupení podepsána, kandidátská země se stává přístupujícím státem. Jako přístupující stát se může vyjadřovat k předlohám návrhů EU, sdělením, doporučením nebo iniciativám a obdrží status aktivního pozorovatele v institucích EU a agenturách, kde má právo mluvit, ale nedisponuje pravomocí hlasovat. Poté, co je ratifikační proces zakončen, smlouva o přistoupení vstupuje v platnost podle plánovaného data a přístupující stát se stává členským státem EU.¹⁵

¹⁴ *Proces rozšiřování* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010 [cit. 27. října 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/the-policy/process-of-enlargement/mandate-and-framework_cs.htm>.

¹⁵ REHN, O. *Porozumění procesu rozšíření : Politika rozšíření Evropská unie* Brusel : Generální ředitelství pro rozšíření, 2007. s. 8. ISBN 978-92-79-06631-3.

3 HISTORIE ROZŠIŘOVÁNÍ ES/EU

Od středověku až po první a druhou světovou válku je Evropa zároveň jednotná i rozdělena. Touha získat moc se mění ve válčení vedoucí k sebestrukci a Evropa se vyčerpává v těchto bouřích. Díky těmto historickým událostem se Evropa stává po roce 1945 dějištěm nových integračních pokusů. Mezi tyto pokusy patří budování společné Evropy založené na míru, demokracii, ekonomické prosperitě a svobodě.¹⁶

Novodobé integrace se datují do padesátých let minulého století. V té době dochází k založení tří evropských společenství. Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO), Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom), která vytvářela, a z velké části stále utvářejí stávající podobu EU.¹⁷

3.1 Schumanova deklarace

Za zrod ideje evropské integrace je považováno memorandum Francie z 9. května 1950. Francouzský zahraniční ministr Robert Schuman předložil 9. května 1950 návrh na vytvoření společné produkce uhlí a oceli, z něhož se měl dle jeho názoru zrodit první konkrétní plán Evropské federace, jež je nezbytná pro zachování míru v Evropě, především mezi Francií a Německem jakožto hlavními válečnými rivaly, neboť válečné konflikty těchto zemí byly hlavním důvodem válek v minulém století na evropské a světové politické scéně.¹⁸

Skutečným autorem Schumanova plánu je vlastně jiný Francouz: J. Monnet, tehdejší generální komisař Národního plánovacího úřadu, jehož úkolem byla obnova francouzského průmyslu po konci druhé světové války.¹⁹

Schuman si byl vědom omezenosti vybrané oblasti spolupráce, přitom byl přesvědčen, že má jít jen o jeden z několika kroků, které povedou k vytvoření federativní struktury v Evropě. Členské státy se měly v různých oblastech stále více propojovat, až by integrace dosáhla takové úrovně, že rozpoutání válečného konfliktu mezi nimi by vyvolalo ztráty pro každou ekonomiku. Výrazný byl také prvek

¹⁶ DAFAGES, P. M. *Evropské instituce*. Praha : DALLOZ, 1999. s. 7. ISBN 80-246-0086-2.

¹⁷ KÖNIG, P., LACINA, L., PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. Brno : Barrister&Principal, 2007. s. 27. ISBN 978-7364-044-6.

¹⁸ PELTRÁM, A., et al. *Evropská integrace a Česká republika*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2009. s. 16. ISBN 978-80-247-2849-0.

¹⁹ KOVÁŘ, M., HORČIČKA, V. *Dějiny evropské integrace 1*. Praha : TRITON, 2005. s. 75. ISBN 80-7254-731-3.

nediskriminačního otevření trhu uhlí a oceli pro všechny zainteresované státy. V tom lze spatřovat zárodek budoucího vytvoření jednotného trhu pro všechny průmyslové výrobky, nejen uhlí a ocel.²⁰

3.2 Evropské společenství uhlí a oceli

Smlouva o Evropském společenství uhlí a oceli, která byla podepsána 19. dubna 1951 v Paříži, měla platit padesát let. Evropské společenství uhlí a oceli položilo základní kameny k integraci Evropy.²¹

Schuman nabídl členství v plánované organizaci všem státům Evropy, které o něj budou mít zájem. Tušení, že se do integračního procesu bude chtít přidat více zemí, bylo logické vzhledem k tomu, že v Evropě byla většina zemí poničena druhou světovou válkou. Další společnou snahou byla potřeba obnovit Evropu zničenou šestiletou válkou. Obnova se týkala různých oblastí od průmyslu, zemědělství, mezinárodního obchodu a infrastruktury. Čím se však evropské vlády odlišovaly, byl názor jak plánovaných cílů docílit. Hlavně v té době byla Evropa rozdělena na západ a východ, což vlastně vymezilo Schumanovu nabídku jen pro země na západ od železné opony.²²

18. dubna 1951 byla podepsána smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli. Pro zúčastněné státy se přijalo označení Šestka, kterou tu tvořila Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko.²³

3.3 Evropské hospodářské společenství

Mezinárodní integrační instituce vznikla 1. ledna 1958 podpisem Římských smluv z roku 1957 a trvala do roku 1993. Původní členské státy byly Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko a Německo. Cílem Evropského hospodářského společenství bylo vytvořit celní a hospodářskou unii s volným pohybem zboží a služeb, pracovních sil a kapitálu, harmonizovanou hospodářskou politikou vytvoření společných institucí Společenství. Evropské hospodářské společenství mělo podporovat

²⁰ KÖNIG, P., LACINA, L., PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. Brno : Barrister&Principal, 2007. s. 27. ISBN 978-7364-044-6.

²¹ KOVÁŘ, M., HORČÍČKA, V. *Dějiny evropské integrace 1*. Praha : TRITON, 2005. s. 83. ISBN 80-7254-731-3.

²² KÖNIG, P., LACINA, L., PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. Brno : Barrister&Principal, 2007. s. 27. ISBN 978-7364-044-6.

²³ DUŠEK, J. *Historie a organizace Evropské unie*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, s.r.o., 2011. s. 210. ISBN 978-7364-044-6.

hospodářský rozvoj členských států, zvýšit jejich stabilitu, dosáhnout vyšší životní úrovně obyvatelstva a posílit vzájemné styky mezi členskými zeměmi. Od roku 1967 jsou spojeny orgány Evropského hospodářského společenství, Euratomu a Evropského společenství uhlí a oceli v rámci Evropských společenství. V roce 1987 byly Římské dohody doplněny tzv. Jednotným evropským aktem uzákoňujícím vytvoření jednotného vnitřního trhu Evropských společenství do roku 1992. Přijetím Maastrichtské dohody o Evropské unii byla smlouva o Evropském hospodářském společenství přetvořena na smlouvu o vytvoření Evropského společenství.

3.4 Evropské společenství pro atomovou energii

Smlouva o EURATOMU byla podepsána 27. března 1957 v Římě a po bezproblémové ratifikaci vstoupila v platnost 1. ledna 1958. Cílem Euratomu bylo vytvořit společný trh s nukleárními materiály a podporovat jejich mírové užívání. Smlouva umožnila společnou strategii investic, rozvoj infrastruktury a výměnu technických informací. Euratom disponoval pravomocemi ke sledování užití nakoupených štěpných materiálů a sledoval také jejich pohyb. Utvořením Euratomu dostaly evropské státy usilující o rozvoj jaderného programu šanci vytvářet společně technologie a stavět kompaktní jaderný potenciál. Součástí koncepce Euratomu bylo také vytvoření kontrolních mechanismů zaměřených na civilní využití jaderné energie. Cílem Euratomu bylo podporovat rozvoj výzkumu, stanovit nástroje k dosažení kvalitní ochrany zdraví, dohlížet na dodržování jaderné bezpečnosti a společné řízení investic.²⁴

3.5 První rozšíření Evropského společenství

Po dvou neúspěšných pokusech Spojeného království, Irska, Dánska a Norska dosáhnout v šedesátých letech členství v Evropském společenství musely tyto státy čekat až na de Gaullovu rezignaci v roce 1969. Francouzským prezidentem se poté stal G. Pompidou. Jednání o podmínkách přijetí těchto zemí začaly 30. června 1970 a byla zakončena podpisem přístupové smlouvy 22. ledna 1972. Velká Británie byla pro Irsko a Dánsko největším obchodním partnerem. Kdyby do Evropského společenství vstoupila jen jedna strana, znamenalo by to pro jejich další společný obchodní styk velkou nevýhodu. Ačkoliv bylo vyjednávání o podmínkách členství v Evropském společenství úspěšně zakončeno se čtyřmi zeměmi, v roce 1973 se k Evropskému

²⁴ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. s. 69. ISBN 978-80-7325-180-2.

společenství připojily jen tři z nich. Norské referendum rozhodlo proti vstupu. Předním důvodem byla obava norských rybářů a farmářů z dopadů vstupu do Evropských společenství právě na jejich odvětví. Z Šestky se proto nestává Desítka a společenství se označovalo pouze Devítkou.²⁵

3.6 Druhé rozšíření Evropského společenství

Řecko požádalo o členství v Evropském společenství již na konci padesátých let. Situace Řecka byla komplikována jeho geopolitickým postavením na Balkáně, a to hlavně díky sporům s Kyprem a sousedstvím Turecka. Díky slabosti svého hospodářství získalo jen statut přidruženého člena. Jednání o vstupu Řecka do Evropských společenství byla zakončena 28. května 1979 podpisem Athénské dohody s platností od 1. ledna 1981, která byla ratifikována řeckým parlamentem a parlamenty devíti členských států. Ratifikace proběhla bez problémů ve všech státech s výjimkou Francie. Řecko se stalo desátým členským státem Společenství.²⁶

3.7 Třetí rozšíření Evropského společenství

Podobně jako Řecko také Portugalsko a Španělsko vyjádřily zájem o vstup do Evropských společenství v roce 1962. S přihlédnutím k diktátorským režimům, které v té době řídily obě země, byla jejich žádost zamítnuta. Díky svržení Caetena v Portugalsku v roce 1975 a smrti Franca ve Španělsku s nimi Společenství zahájila vyjednávání o členství. Oproti zakládajícím členům byly obě země poměrně chudé, ale převážilo úsilí podpořit demokracii v těchto zemích a 1. ledna 1986 tyto státy vstoupily do Evropských společenství a tím vznikla Dvanáctka.²⁷

3.8 Vystoupení Grónska z Evropských společenství

Grónsko se stalo spolu s Dánskem jako dánské území členem Evropského společenství v roce 1973, přestože přes 70 % voličů v Grónsku hlasovalo proti vstupu.²⁸

²⁵ KÖNIG, P., LACINA, L., PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. Brno : Barrister&Principal, 2007. s. 51. ISBN 978-7364-044-6.

²⁶ LOUŽEK, M. *Rozšiřování EU z pohledu teorie veřejné volby*. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2004. s. 25.

²⁷ KÖNIG, P., LACINA, L., PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. Brno : Barrister&Principal, 2007. s. 62. ISBN 978-7364-044-6.

²⁸ MACH, P. *Jak vystoupit z EU* [online]. Praha : Občanské sdružení Reformy, 2010, poslední revize 6. 4. 2010 [cit. 29. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.reformy.cz/zpravy/mach-jak-vystoupit-z-eu/>>.

Grónské hospodářství je naprosto závislé na rybolovu a výkyvy v cenách ryb na světovém trhu mají na životní úroveň přímý dopad. Problémy v oblasti rybolovu se promítly i do vztahů Grónska s Evropskou unií. Grónsko získalo samosprávu v roce 1979 a s tím i právo rozhodovat o svém postavení v EHS. V referendu v roce 1982 hlasovali obyvatelé Grónska proti členství v EHS. Grónsko opustilo jako jediná země Evropské společenství 1. července 1986. Grónsko je vůči EU v postavení zámořského území podobného britským, francouzským a nizozemským územím. Získává podporu v rámci strukturálních fondů, nemá však nárok na platby z Evropského rozvojového fondu pro země AKP. Od EU každoročně dostává finanční kompenzaci za poskytování práva rybolovu ve svých výsoštných vodách.²⁹

3.9 Sjednocení Německa – skryté rozšíření EU

Po pádu komunismu ve východní Evropě Německá spolková republika oznámila svůj záměr sjednotit se s východním Německem. Zvláštní summit Evropských společenství dávající souhlas s přijetím NDR do ES se uskutečnil 10. 4. 1990. Poté následovalo podepsání obchodní dohody zemí ES a NDR. V tom samém roce se uskutečnil vstup NDR do měnové a sociální unie se SRN. Ke sjednocení obou německých států konkrétně došlo 14. 10. 1990, připojením NDR k SRN, čímž dochází k rozšíření ES o pět nových německých spolkových zemí.

3.10 Smlouva o Evropské unii

Maastrichtská smlouva, která byla podepsána dvanácti členskými státy Evropských společenství 7. 2. 1992 v Maastrichtu, vstoupila v platnost k 1. 11. 1993. Je programem dalšího prohloubení ekonomické integrace členů Evropské unie a prvých opatření směřujících k politické integraci. Evropská unie spojuje tři společenství se všemi aspekty spolupráce. Poté přibyla společná zahraniční a bezpečnostní politika a spolupráce v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí navazující na Schengenskou dohodu. Díky tomu se vytvořil tzv. Maastrichtský chrám, který stál na třech základních pilířích základní pilíře.³⁰

²⁹ ČERNOCH, P. *Severské listy* [online]. Praha, 2010, poslední revize 1. 11. 2010 [cit. 29. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.severskelisty.cz/cesty/cest0051.htm>>.

³⁰ ZLÝ, B. *Evropská unie a integrační procesy od A až do Z*. Ostrava : MONATEX, 2001. s. 75. ISBN 80-7225-045-0.

3.11 Čtvrté rozšíření Evropské unie

Čtvrté rozšíření EU proběhlo 1. ledna 1995. Jednalo se již o EU, nikoliv Společenství, neboť mezitím proběhla ratifikace Maastrichtské smlouvy. V rámci čtvrtého rozšíření se součástí EU stalo Švédsko, Finsko, Rakousko. Norsko nakonec do EU nevstoupilo kvůli odmítavému referendu, takže do EU vstoupily jen tři kandidátské země. V roce 1997 a 2001 rovněž proběhla referenda o kandidatuře do EU ve Švýcarsku, která obě dopadla negativně. Finové o svém vstupu rozhodli 16. října 1994. Pro hlasovalo 57 % voličů. Švédské pozitivní vstupní referendum do EU bylo schváleno parlamentem 15. prosince 1994. Norové už jednou v referendu vstup do Evropských společenství zamítli. Druhé norské referendum proběhlo 28. listopadu 1994 a vyznělo v neprospěch vstupu Norska do EU, proti hlasovalo 52 %. V Rakousku se konalo referendum o vstupu do EU v roce 1994. Pro vstup Rakouska bylo 66 % hlasujících.³¹

3.12 Páté rozšíření Evropské unie

O vstup požádala většina postkomunistických zemí střední Evropy v roce 1989, kdy se v těchto zemích zhroutil komunistický režim. Předvstupní jednání kandidátských zemí byla uzavřena na summitu v Kodani 12. prosince 2002. Smlouva o jejich přistoupení k EU byla podepsána 16. dubna 2003 v Aténách. Proběhla série úspěšných referend a parlamentních ratifikací smlouvy v každé z přistupujících zemí, jejich schválení též parlamenty stávajících členů a také orgány EU.³²

Díky tomu mohlo 1. května 2004 dojít k historicky nejrozsáhlejšímu rozšíření EU o deset kandidátských zemí, a to z patnácti členů na pětadvacet členských států. Šlo o Polsko, ČR, Maďarsko, Slovinsko, Estonsko, Kypr, Slovinsko, Litvu, Lotyšsko a Maltu. Počet obyvatel se navýšil na 450 milionů obyvatel o třetinu původního počtu.³³

3.13 Šesté rozšíření Evropské unie

Bulharsko společně s Rumunskem v roce 2002 nebyly schopny plnit Kodaňská kritéria a nemohly se tak připojit k desítky nových členských států ze svého regionu, proto završily svá přestupní vyjednávání s EU až v prosinci 2004. Plnoprávními členy

³¹ LOUŽEK, M. *Rozšiřování EU z pohledu teorie veřejné volby*. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2004. s. 25.

³² KÖNIG, P., LACINA, L., PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. Brno : Barrister&Principal, 2007. s. 77. ISBN 978-7364-044-6.

³³ KOVÁŘ, M., HORČIČKA, V. *Dějiny evropské integrace II*. Praha : TRITON, 2005. s. 144. ISBN 80-7254-731-3.

se obě země staly k 1. lednu 2007. Evropská unie se tak rozšířila na dnešní počet 27 členských států.³⁴

³⁴ KÖNIG, P., LACINA, L., PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. Brno : Barrister&Principal, 2007. s. 77. ISBN 978-7364-044-6.

4 KANDIDÁTSKÉ ZEMĚ

V současnosti jsou pěti kandidátskými zeměmi Chorvatsko, Turecko, Island, Bývalá jugoslávská republika Makedonie a Černá Hora. Tyto země se nacházejí v odlišných částech kontinentu a mají odlišné politické a ekonomické problémy. Rovněž se liší v plnění evropských politik a požadavků EU. Také se nacházejí v odlišných vyjednávacích pozicích vůči EU. S Chorvatskem a Tureckem byla zahájena přístupová jednání 3. října 2005. Přístupová jednání s Islandem byla zahájena 27. července 2010. Bývalá jugoslávská republika Makedonie se stala kandidátskou zemí v prosinci 2005, ale jednání o přistoupení dosud zahájena nebyla.

4.1 Chorvatsko

Chorvatsko je nástupnickou zemí bývalé jugoslávské federace, od které se odtrhlo 25. června 1991, kdy se Chorvaté inspirovali zhroucením komunismu ve střední Evropě a rozhodli se vytvořit vlastní demokratický stát. Vyhlášení nezávislosti společně se Slovinskem vedlo k válečnému napětí mezi sedmi národnostními skupinami tvořícími Jugoslávii, které trvalo s přestávkami až do druhé poloviny devadesátých let minulého století.³⁵

Prakticky ihned poté začal dialog s EU. Chorvatská republika bude pravděpodobně první zemí, která vstoupí do EU po Rumunsku a Bulharsku. Podle Evropské komise Chorvatsko splňuje politické předpoklady. Má stabilní demokratické instituce a nemá problémy s prosazováním vlády zákonů nebo respektováním základních práv. Na druhou stranu jsou oblasti, ve kterých musí chorvatská vláda zvýšit své reformní úsilí. Jedná se o soudnictví, státní správu, boj proti korupci a ochranu menšin. Z ekonomického hlediska má Chorvatsko funkční tržní ekonomiku, která dosahuje takového stupně vývoje, že je srovnatelná s hospodářskou úrovní některých členských států EU. Pokud nenastanou žádné komplikace, očekává se, že by bývalá země jugoslávské federace mohla vstoupit do EU v průběhu roku 2013.

4.1.1 Historie vztahů EU a Chorvatska

V roce 1992 EU navázala diplomatické vztahy se Záhřebem. O pět let později roku 1997 Rada EU stanovila politické a ekonomické podmínky pro rozvoj bilaterálních

³⁵ BOOKER, CH., NORTH, R. *Skryté dějiny evropské integrace od roku 1918 do současnosti*. Brno : Barrister&Principal, 2006. s. 309. ISBN 80-7364-026-0.

vazeb s Chorvatskem. V roce 1999 EU navrhla nový stabilizační a asociační proces pro pět zemí jihovýchodní Evropy včetně Chorvatska. V říjnu roku 2001 došlo k podpisu Stabilizační a asociační dohody mezi EU a Chorvatskem, která je mezistupněm na cestě ke členství v EU. Koncem roku 2001 Komise EU přijala strategii pro Chorvatsko na léta mezi roky 2002-2006. Strategie tvořila rámec pro čerpání finanční pomoci prostřednictvím programu CARDS. 21. února roku 2003 podalo Chorvatsko oficiální žádost o členství v EU. Rok na to Komise vydala pozitivní stanovisko k chorvatské žádosti. Ten samý rok členové Rady EU schválili otevření přístupových rozhovorů s Chorvatskem, které obdrželo status kandidátské země. Přesné datum vstupu ale nebylo v té době určeno. V prosinci téhož roku EU přislíbila odstartování přístupových rozhovorů v březnu 2005, které však podmínila plnou spoluprací Chorvatska s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii, hlavně v oblasti zveřejnění materiálů z doby konfliktu a pronásledování válečných zločinců, zejména bývalého generála Anteho Gotovinu. Rok na to, v únoru 2005, vstoupila v platnost Stabilizační a asociační dohoda mezi EU a Chorvatskem. V dubnu EU odložila zahájení přístupových jednání. Důvodem bylo nesplnění přístupových požadavků ze strany Záhřebu. V říjnu Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii potvrdil plnou spoluprací Chorvatska a ještě ten den EU zahájila se Záhřebem přístupová jednání. Až do října 2006 probíhal screening.³⁶

Od června roku 2006 došlo k formálnímu otevření a prozatímnímu uzavření první kapitoly přístupových jednání (vědy a výzkumu). Od té doby až dodnes probíhá projednávání jednotlivých politik EU. Z celkového počtu 35 vyjednávacích kapitol byla jednání zahájena o 33, přičemž 25 kapitol bylo prozatímně uzavřeno.³⁷

Od listopadu 2008 do září 2009 došlo k pozastavení přístupových jednání s Chorvatskem kvůli sporu se členskou zemí EU Slovinskem, ve kterém jde o vytyčení hranic v Piranském zálivu v Jaderském moři. V roce 2010 Rada pro stabilizaci a přidružení Chorvatska k EU ocenila pokrok, kterého Chorvatsko dosáhlo v přístupovém procesu. Zároveň ale poukázala na oblasti, které si i nadále žádají reformy. 16. června chorvatský parlament přijal několik ústavních dodatků, jež mají odstartovat nutné reformy, které jsou potřebné pro hladký vstup do EU.

³⁶ *Vztahy EU a Chorvatska* [online]. Praha : EurActiv, 2010, poslední revize 12. 7. 2010 [cit. 12. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/link-dossier/vztahy-eu-a-chorvatska-000070>>.

³⁷ *Stav jednání o členství v EU* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010, poslední revize 7. 11. 2010 [cit. 12. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/croatia/relation/index_cs.htm>.

4.1.2 Plnění Kodaňských kritérií

V červnu roku 2006 proběhlo formální otevření a prozatímní uzavření první kapitoly přístupových jednání o vědě a výzkumu. V březnu 2007 byla otevřena kapitola o duševním vlastnictví a byla uzavřena v prosinci rok poté. V červnu došlo k otevření dalších šesti kapitol: o právu usazování a svobodě poskytování služeb, právu obchodních společností, finančních službách, informační společnosti a médií, statistiky a finanční kontroly. Kapitola Informační společnost a média byla uzavřena roku 2008. Čtyři z těchto šesti kapitol byly uzavřeny v průběhu roku 2009, a to právo usazovat se a volný pohyb služeb, právo obchodních společností, finanční služby a statistika. Finanční kontrola byla uzavřena v roce 2010. V prosinci téhož roku došlo mezi EU a Chorvatskem k otevření dalších dvou kapitol, a to Transevropské sítě a Finanční a rozpočtová ustanovení. Transevropské sítě byly uzavřeny v roce 2008 a kapitola Finanční a rozpočtová ustanovení doposud uzavřena nebyla. Roku 2009 bylo otevřeno šest kapitol: Volný pohyb kapitálu, Zemědělství a rozvoj venkova, Bezpečnost potravin a veterinární a fytosanitární politika, Daně, Regionální politika a koordinace strukturálních nástrojů a Vnitro, svoboda a bezpečnost. Tři z těchto šesti kapitol již byly uzavřeny: Volný pohyb kapitálu, Bezpečnost potravin a Daně. U kapitol Zemědělství, Regionální politika a Spravedlnost, svoboda a bezpečnost, se na uzavření stále čeká. Prvního července letošního roku došlo k zahájení jednání v dalších třech kapitolách: o hospodářské soutěži, soudnictví a základních právech a zahraniční, bezpečnostní a obranné politice. Ani jedna z těchto kapitol nebyla doposud uzavřena. V současnosti bylo otevřeno mezi EU a Chorvatskem celkem 33 kapitol z 35 a z toho jich bylo 25 prozatímně uzavřeno. Byly to Volný pohyb zboží, Volný pohyb pracovníků, Zadávání veřejných zakázek, Dopravní politika, Energetika, Hospodářská a měnová politika, Sociální politika a zaměstnanost, Podniky a průmyslová politika, Vzdělání a kultura, Ochrana spotřebitele a zdraví, Celní unie a Vnější vztahy.³⁸

4.1.3 Hospodářská situace země

Podle hodnocení Evropské komise je Chorvatsko zemí, která disponuje tržním hospodářstvím a rozvinutou ekonomikou podobnou s řadou zemí EU. Chorvatsko bylo stejně jako většina evropských zemí v roce 2009 zasaženo světovou hospodářskou krizí. Chorvatsko se s ní zvládá vypořádat poměrně dobře díky tomu, že chorvatská centrální

³⁸ *Vztahy EU a Chorvatska* [online]. Praha : EurActiv, 2010, poslední revize 12. 7. 2010 [cit. 12. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/link-dossier/vztahy-eu-a-chorvatska-000070>>.

banka držela vysoko povinné rezervy bank. Další výhodou bylo vysoké krytí domácími rezervami a stabilní měna. Velkým problémem je značné daňové zatížení a neúplná privatizace státních společností a turistického sektoru, který vytváří velkou část chorvatské ekonomiky. Výrazným problémem chorvatského hospodářství je vysoká nezaměstnanost. Aktuálně se nezaměstnanost v Chorvatsku pohybuje kolem 9,5 %. Za současného stavu by Chorvatsko zaujalo 11. místo v EU. Hrubý domácí produkt rostl v roce 2010 rychlostí -1,5 %. Státní dluh Chorvatska dosáhl 55 % k HDP, což by bylo 15. místo v EU. Další vážnou komplikací je míra korupce. V současnosti Chorvatsko zaujímá 62. místo na světě. Pro další úspěšný rozvoj Chorvatska bude důležité, jakým způsobem zvýší konkurenceschopnost svého zboží, zda se mu podaří vytvořit finanční zdroje k rozvoji domácí výroby. Pro Chorvatsko bude důležitý vývoj privatizace a další příliv zahraničních investorů. Díky ekonomické krizi je očekáván propad ekonomiky v roce 2011 o 0,5 % až 3 %.³⁹

EU je předním obchodním partnerem Chorvatska. Tento obchod tvoří 67 % veškerého chorvatského zahraničního obchodu a EU je hlavním zahraničním investorem. Investice ve výši 3,57 miliardy eur tvoří 99 % veškerých přímých zahraničních investic a 9,5 % HDP Chorvatska. Obchod s EU se prohloubil poté, co Chorvatsko získalo širší přístup na trh EU. V dnešní době vývoz z Chorvatska do EU zahrnuje především produkty průmyslového charakteru stroje, textil a chemické látky, což tvoří 4,9 miliardy eur (14 % HDP Chorvatska). Chorvatsko dováží z EU hlavně průmyslové výrobky, stroje, textil a dopravní zařízení. To tvoří 13,2 miliardy eur (38 % HDP).⁴⁰

4.1.4 Spor Chorvatska a Slovinska

Chorvatský hraniční spor se Slovinskem o nastolení teritoriálních hranic v Jaderském moři trvá od prohlášení samostatnosti těchto zemí. Slovinsko disponuje malým kusem pobřeží Jaderského moře, ale v přístupu do mezinárodních vod mu brání Chorvatsko. To se dlouhodobě odmítá zříct části svých vod ve prospěch Slovinska. To

³⁹ *Chorvatsko - očekávaný vývoj v teritoriu* [online]. Praha : Businessinfo, 2010 [cit. 12. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/chorvatsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1001165/>>.

⁴⁰ *Hospodářské vztahy s EU* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010, poslední aktualizace 7. 11. 2010 [cit. 16. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/candidatecountries/croatia/relation/index_cs.htm>.

blokovalo devět z deseti vyjednávacích kapitol během francouzského předsednictví EU.⁴¹

Ani českému předsednictví se v této oblasti nepodařil výraznější úspěch. EU se snažila v loňském roce nalézt kompromisní řešení problému, ale to se jí nepodařilo. Švédské předsednictví prohlásilo spor za bilaterální a od jeho řešení se distancovalo. Nový impuls pro vývoj vztahů mezi Chorvatskem a Slovinskem znamenal příchod nové chorvatské premiérky Jadranky Kosor, která se se svým slovinským kolegou Borutem Pahorem shodla na tom, že hraniční spor nesmí představovat překážku pro chorvatské vyjednávání s EU. V září loňského roku se parlamentní výbor pro evropské záležitosti slovinského parlamentu v Lublani jednomyslně rozhodl pro odblokování přístupových jednání s Chorvatskem o vstupu do EU. Chorvatská premiérka a její slovinský protějšek požádaly představitele svých států, aby podpořili budoucí rozhovory o možném řešení hraničního sporu. Oba dva ministerští předsedové svých zemí, kterých se týká tento spor, se sešli ve Stockholmu na pozvání aktuálního předsedy Rady EU Fredrika Reinfeldta, aby zde vyjednali smlouvu o mezinárodní arbitráži, která by měla nalézt východisko z tohoto sporu. K uzavření smlouvy došlo poté, co chorvatský parlament podpořil dohodu o arbitráži, a vláda Slovinska se rozhodla o tomto rozhodnutí nechat hlasovat své občany v referendu. Ti ve svém hlasování z 6. června loňského roku souhlasili s tím, aby přetrvávající územní spor s Chorvatskem vyřešila mezinárodní arbitráž. I když výsledek referenda byl těsný, odstranil hlavní překážku na cestě Chorvatska do EU.⁴²

V referendu hlasovalo 40 % ze 1,7 milionu oprávněných voličů, 51,48 % z nich se vyslovalo proto, aby spor mezi Chorvatskem a Slovinskem o určení hranic v Piranském zálivu v Jaderském moři rozhodla mezinárodní arbitráž. Proti bylo 48,52 % voličů. Tedy skoro polovina Slovinců si nepřeje Chorvatsko v EU. Chorvatsku se tak výrazně zvýšila šance na vstup do EU v roce 2012.⁴³

⁴¹ CABADA, L., et al. *Aktuální výzvy evropského integračního procesu*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010. s. 240. ISBN 978-80-7380-289-9.

⁴² *Vztahy EU a Chorvatska* [online]. Praha : EurActiv, 2010, poslední revize 12. 7. 2010 [cit. 12. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/link-dossier/vztahy-eu-a-chorvatska-000070>>.

⁴³ *Chceme urovnat hraniční spor s Chorvaty, řekli Slovinci v referendu* [online]. Praha : iDNES, 2010, poslední revize 7. 6. 2010 [cit. 29. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/chceme-urovnat-hranicni-spor-s-chorvaty-rekli-slovinci-v-referendu1fh/zahranicni.asp?c=A100607_082317_zahranicni_stf>.

4.1.5 Chorvatský vstup do EU

Od roku 2003, kdy Chorvatsko podalo žádost o vstup do EU, nemá upřesněný termín vstupu do řad Unie, ale zároveň je jedinou kandidátskou zemí, které bylo slíbeno ze strany EU, že bude přijato za člena. Chorvatské vyjednávání bylo poprvé přerušeno v roce 2004 kvůli neplnění požadavků ze strany Záhřebu. Chorvatsko očekávalo, že ukončí přístupové rozhovory do roku 2010 a že vstoupí do roku 2011, ale jednání o přistoupení byla přerušena kvůli hraničnímu sporu se Slovinskem. Rozhovory byly obnoveny ze slovinské strany v roce 2009. V současnosti je nejpravděpodobnější přistoupení Chorvatska mezi léty 2012 až 2013. Po vstupu do EU bude mít Chorvatsko určitý počet zástupců v parlamentu, Radě EU, Výboru regionů a Hospodářském a sociálním výboru. Tento počet se určí až při samotném vstupu do EU. V EU jsou země velikostně i počtem obyvatel srovnatelné s Chorvatskem a tyto údaje se od nich dají odvodit. Takovou zemí je například Slovensko. To při svém vstupu disponovalo 13 zástupci v parlamentu a 7 hlasů v Radě EU, Výbor regionů 9 a v Hospodářském a sociálním výboru 9 zástupců. Vzhledem k počtu obyvatel lze předpokládat, že Chorvatsko v parlamentu bude mít mezi 10 až 13 zástupci a zhruba 5 až 7 hlasů v Radě EU. Ve Výboru regionů bude mít přibližně 7 zástupců a v Hospodářském a sociálním výboru také 7 zástupců. Dále bude moci Chorvatsko čerpat finanční pomoc od EU.⁴⁴

4.2 Turecko

Ze zbytků osmanské říše vznikla v roce 1923 Turecká republika, která prošla od svého založení velikou proměnou. Turecko o hlubší integraci s EU usiluje již téměř padesát let. V roce 1999 EU formálně přiznala Turecku status kandidátské země s podmínkou, že splní Kodaňská kritéria. 3. října 2005 byly otevřeny přístupové rozhovory, avšak jejich hladký průběh brzdí řada překážek, které se od té doby nepodařilo překonat. Mezi ně patří zejména obchodní vztahy s Kyprem, nerespektování svobody vyjadřování a práv kurdské menšiny.

4.2.1 Historie vztahů EU a Turecka

V roce 1959 Turecko požádalo o přidružení k EHS. 2. září 1963 došlo k uzavření Ankarské asociační dohody mezi Tureckem a EHS a byl podepsán první finanční protokol. Roku 1970 byl ujednáán dodatkový a finanční protokol k Asociační

⁴⁴ LOUŽEK, M. *Rozšiřování EU z pohledu teorie veřejné volby*. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2004. s. 25.

dohodě. Oba plánují požadavky pro vytvoření celní unie. O tři roky později vstupuje v platnost dodatkový protokol a stanovuje fungování celní unie. V červenci 1974 proběhla turecká invaze na Kypr. 12. září 1980 se konal vojenský převrat v Turecku. Dohoda o přidružení byla pozastavena až do září 1986, kdy Rada pro přidružení opět zahájila asociační proces. Roku 1986 Turecko požádalo o plné členství v ES, ale Evropská komise o dva roky později odpověděla záporně. Oficiálním důvodem bylo neplnění politických a ekonomických kritérií, konkrétním nedodržování lidských práv v Turecku a turecká přítomnost na Kypru. V prosinci 1997 na summitu EU v Lucemburku nebylo Turecko zařazeno mezi země, s nimiž se Unie rozhodla zahájit vstupní rozhovory. Turecko poté přerušilo politický dialog s Bruslem. Summit EU, který proběhl v Helsinkách v roce 1999, přiznal Turecku status kandidátské země. Rada EU poté v dubnu 2001 schválila přístupové partnerství mezi EU a Tureckem. V dubnu toho samého roku přijala turecká vláda Turecký národní program, který stanovuje postup harmonizace tureckého právního systému s právním rámcem EU. V září turecký parlament přijal přes 30 dodatků k ústavě, aby země vyhověla požadavkům stanoveným v politické části Kodaňských kritérií. 3. srpna 2002 turecký parlament schválil balík reforem, mezi nimi další práva pro kurdskou menšinu a také zákaz trestu smrti. 17. prosince 2004 Evropská rada rozhodla zahájit vstupní rozhovory s Tureckem 3. října 2005, pokud do té doby Ankara uzná řeckou kyperskou republiku a zavede šest klíčových právních předpisů. 4. října 2005 Komise zahájila screening. Během března a června 2007 byly otevřeny čtyři vyjednávací kapitoly. V roce 2009 přijalo Turecko zákon, který omezuje pravomoci vojenských soudů. Turecký prezident zákon podepsal i přesto, že armáda varovala, že podpis tohoto zákona zvýší napětí mezi vládou a armádou. Turecko tak splnilo jednu z podmínek EU. 14. října 2009 Evropská komise vydala zatím poslední zprávu, která hodnotí pokrok v přístupových rozhovorech s Tureckem. Ve zprávě stojí, že turecká vláda by měla provést reformy v oblastech svobody projevu, svobody tisku, svobody náboženského vyznání a práv žen. 7. května 2010 turecký parlament schválil reformu ústavy, která má Turecku pomoci přiblížit se EU. Ústavní dodatky mají za cíl změnit soudní hierarchii a omezit pravomoci armády.⁴⁵

⁴⁵ *Vztahy EU a Turecka* [online]. Praha : EurActiv, 2010, poslední revize 13. 9. 2010 [cit. 9. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/link-dossier/turecko-a-eu>>.

4.2.2 Plnění Kodaňských kritérií

12. června 2006 došlo k formálnímu otevření kapitoly Vědy a výzkumu. Během roku 2007 došlo k otevření čtyř kapitol. V březnu byla otevřena kapitola Podniky a průmyslová výroba, v červnu byla otevřena Statistika a Finanční politika, v prosinci došlo k otevření kapitol Transevropské sítě a Ochrana spotřebitele a zdraví. Mezi červnem a prosincem roku 2008 došlo k otevření dalších čtyř kapitol. Jednalo se o Volný pohyb kapitálu, Právo obchodních společností, Právo duševního vlastnictví a Informační společnost a média. V roce 2009 došlo 30. června k otevření kapitoly Daně a 21. prosince byla otevřena kapitola Životní prostředí. K otevření zatím poslední kapitoly došlo 30. června 2010 a jednalo se o Bezpečnost potravin, veterinární a fytosanitární politiku. Prozatím bylo mezi EU a Tureckem z 35 kapitol otevřeno 13 kapitol. Z tohoto počtu jedna byla prozatímne uzavřena, a to kapitola Věda a výzkum. Zbývá otevřít a projednat 22 kapitol.⁴⁶

4.2.3 Vstup Turecka do EU z hlediska bezpečnosti

Vstup Turecka do EU je otázkou, která má přívržence i odpůrce. Zdá se, že vstup Turecka nepředstavuje pro EU žádné výraznější hrozby v oblasti bezpečnosti. Naopak, v určitých ohledech je tento krok pro EU z hlediska bezpečnosti výhodný. Odpůrci vstupu Turecka do EU tvrdí, že Turecko leží v regionu, který je etnicky, sociálně a nábožensky značně problematický. Nadále kritizují jeho hranice s Iránem, Irákem a Sýrií. Turecko dále čelí kritice odpůrců jeho vstupu, že je tranzitní zemí pro mezinárodní zločin. Výrazné dodávky heroinu přicházejí do EU právě přes Turecko. Nelze říci, že Turecko je přestupní zemí pro mezinárodní zločin, a proto nemá nárok na přistoupení do EU. Spíše to vypovídá o problému obrany vnějších hranic EU. Ve vztazích Turecka a Iráku je výrazným problémem otázka kurdských separatistů. Turecko výrazně protestuje proti vytvoření jakékoli kurdské menšiny na severu Iráku, která by mohla podpořit separatistické tendence jeho vlastní kurdské menšiny. Vztahy Turecka a Sýrie jsou poškozené teritoriálním sporem o území Hatay a využívání řeky Eufrat a syrskou podporou kurdských separatistů. Vztahy s Iránem jsou problematické kvůli iránské podpoře protistátních islámských skupin působících v Turecku a tureckým agentům působících v Iráku. Kritici vstupu mají strach, že tyto spory by se mohly přes

⁴⁶ *Turecko* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010, poslední aktualizace 13. 9. 2010 [cit. 9. prosince 2010]. Dostupný z [www: <http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/enlargement_process/accesion_process/how_does_a_country_join_the_eu/negotiations_croatia_turkey/overview_negotiations_tr_en.pdf>](http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/enlargement_process/accesion_process/how_does_a_country_join_the_eu/negotiations_croatia_turkey/overview_negotiations_tr_en.pdf).

Turecko a nevýrazně střeženou hranici u těchto zemí přelít do EU. Nemůžeme ignorovat fakt, že Turecko má druhou největší vojenskou kapacitu v NATO a bylo by schopno vytvořit adekvátní hraniční režim a tyto hrozby zneškodnit. Turecko dokázalo, že bezpečnostní hrozby chápe podobně jako EU, a to díky členství v NATO, OBSE a členstvím v ZEU. Turecko také pomáhá plnit cíle v EBOP díky smlouvám Berlín plus. Hlavním bezpečnostním problémem prozatím tedy není vstup Turecka do EU, ale jeho odmítnutí. Pokud by Turecko bylo odmítnuto, u hranic EU, by se objevil 68 milionový zklamaný stát s nacionalistickými a náboženskými tendencemi. Tato situace by mohla nastartovat revoluci vedoucí k odstranění proevropských nálad. Jedná se o hrozbu, kterou EU nemůže opomíjet.⁴⁷

4.2.4 Spor Turecka s Kyprem

Kypr je etnicky rozdělen od turecké invaze v roce 1974, jejíž příčinou byl převrat vojenské skupiny, která požadovala sjednocení ostrova s Řeckem. Obě strany začaly vyjednávat o znovusjednocení Kypru v roce 2008. V roce 2004 se uskutečnilo na obou stranách referendum o sjednocení ostrova podle plánu OSN, který chtěl vytvořit bizonální federaci, která měla být tvořena dvěma částmi kypersko-turecké a kypersko-řecké. Turečtí Kypřané se v referendu vyslovili pro tuto možnost, pro hlasovalo 65 % voličů. Řečtí Kypřané ve svém referendu hlasovali proti plánu OSN, proti bylo 76 % hlasujících. Mezinárodní společenství předpokládalo, že obě strany projeví zájem a uznají svoji odlišnou identitu. Další spor představuje energetický konflikt a Ankarský protokol. Rozřešení situace na Kypru by vyvolalo ojedinělý precedens pro budoucí podobné problematice oblasti ve světě.⁴⁸

Energetický konflikt mezi těmito dvěma státy odstartoval v době, kdy se Nikósie snažila prozkoumat zásoby ropy a Ankara poté začala vyhrožovat, že bude bránit svá území. Turecko se v roce 2004 v Ankarském protokolu zavázalo, že odblokuje své přístavy kyperským občanům. Turecko tyto závazky zatím neplní.⁴⁹

⁴⁷ *Vztahy EU a Turecka* [online]. Praha : EurActiv, 2010, poslední revize 11. 1. 2010 [cit. 14. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/analyza/turecko-a-jeho-vstup-do-eu-zhlediska-bezpecnosti-006948>>.

⁴⁸ TUNKROVÁ, L., ŠARADÍN, P. *Turecko a evropská unie : česká a turecká perspektiva*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2007. s. 139. ISBN 978-80-244-1875-9.

⁴⁹ *Turecko protestuje proti spojování Kyperského sporu se vstupem do EU* [online]. Praha : Vláda ČR, 2006. poslední revize 20. 7. 2006 [cit. 14. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/38/5403/clanek/turecko-protestuje-proti-spojovani-kyperskeho-sporu-se-vstupem-do-eu/>>.

Selhání vyjednávání by znamenalo úplné rozdělení Kypru, které by vyvolalo zkomplikování vztahů mezi EU a Tureckem a k nárůstu napětí ve východním Středomoří. Konflikt je problémem především pro Turecko, které si přeje vstoupit do EU. Kyperská Řekové budou bránit vstupu Turecka do EU. Pro kyperské Řeky by neúspěšná jednání představovala trvalou přítomnost tureckých vojsk na ostrově, minimální šance na odškodnění za zabrané území a pravděpodobné odvolání mírových jednotek OSN. Kvůli těmto sporům Evropská komise pozastavila osm vyjednávacích kapitol. Tyto kapitoly jsou pozastavené dodnes.⁵⁰

4.2.5 Hospodářská situace země

V hospodářské oblasti dosáhlo Turecko významných změn. Pokud nesleví z úspěšných reforem a stabilizačních snah, dosáhne funkčního tržního hospodářství. Turecko se musí do budoucna vypořádat s konkurenčním prostředím a tržními silami v rámci Unie. To za předpokladu, že podnikne další kroky ke strukturálním reformám.⁵¹

V současnosti představuje obchod z EU více než polovinu zahraničního obchodu Turecka. Obchodní bilance Turecka vůči EU je téměř vyrovnaná. Státní dluh dosáhl výše 55 % k HDP. Vývoz do EU se v současnosti nachází okolo 40 % HDP. Přímé zahraniční investice EU v Turecku loni dosáhly 8 miliard eur. Tato částka tvoří zhruba dvě třetiny všech zahraničních investic v Turecku. Turecko z EU dováží hlavně strojírenské výrobky a chemické látky.⁵²

Ze začátku finanční krize Turecko nezasáhla díky bankovní reformě a díky tomu, že hypoteční úvěry jsou v Turecku na nízké úrovni. Naplno se krize v Turecku projevila až na konci roku 2008, kdy došlo ke zpomalení růstu HDP ze 4,7 % na pouhých 1,1 %. V současnosti turecké HDP roste o 3,6 %. Turecku se také podařilo výrazně snížit inflaci. Zatímco v roce 2001 se pohybovala ve výši 68,5 %, tak v současnosti se pohybuje kolem 10 %. Míra nezaměstnanosti v Turecku činí 10,5 %.

⁵⁰ *Vztahy EU a Turecka* [online]. Praha : EurActiv, 2010, poslední revize 11. 1. 2010 [cit. 14. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/analyza/turecko-a-jeho-vstup-do-eu-zhlediska-bezpecnosti-006948>>.

⁵¹ *Strategický dokument 2005*. Brusel : Evropská komise, 2005. s. 5. ISBN 92-79-00301-1

⁵² *Turecko* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010, poslední aktualizace 30. 10. 2010 [cit. 14. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/turkey/relation/index_cs.htm>.

Výrazným problémem je také míra korupce. V současnosti Turecko zaujímá 62. místo.⁵³

4.2.6 Vstup Turecka do EU

Státy, které vstoupily do EU v květnu 2004, a dokonce i balkánské státy, jimž je členství nabízeno v blízké budoucnosti, jsou od dob středověku nedílnou součástí evropského kontinentu. To se ale Turecka netýká. Optimisté předpovídají rok vstupu Turecka do EU 2015 až 2020. Turecko by po přistoupení mělo ze všech členských zemí největší a nejlidnatější populaci. V Turecku nyní žije 77,8 miliónů obyvatel a podle odhadů se během dvaceti let zvýší turecká populace na 80 až 85 miliónů obyvatel. Dnes v nejlidnatějším státě EU v Německu žije okolo 82 miliónu obyvatel a předpovědi tvrdí, že se německá populace sníží do roku 2020 na 80 miliónů obyvatel. Z geopolitického hlediska by vstup Turecka přinesl dvě výhody: posílení vojenské síly a přítomnost EU v blízkovýchodním a kavkazsko-kaspickém regionu.⁵⁴

Po vstupu do EU by Turecko disponovalo určeným počtem zástupců v institucích EU. Pro srovnání tato práce využívá příkladu Německa. Německo disponuje 29 zástupci v Radě, 99 zástupci v Parlamentu a po 24 zástupcích ve Výboru regionů a Hospodářském a sociálním výboru. Turecko by díky své lidnatosti disponovalo velice podobnými počty zástupců. Předpokládá se, že v Radě by Turecko mělo 29 zástupců, v Parlamentu by mělo 80 až 90 zástupců a ve Výboru regionů a Hospodářském a sociálním výboru by mělo po 24 zástupcích.⁵⁵

4.3 Island

Islandská republika je nejstarší parlamentní demokracií světa. Islandané založili svůj parlament v 10. století. Svoji nezávislost Island získal až v roce 1944. Do té doby byl Island pod Dánskou nadvládou. Island podal přihlášku do EU kvůli dopadům finanční a ekonomické krize, která Island zasáhla v roce 2008.

⁵³ *Turecko - očekávaný vývoj v teritoriu* [online]. Praha : Businessinfo, 2010 [cit. 14. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/turecko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000802/>>.

⁵⁴ KLÍMA, M., BUREŠ, J. *Kam kráčíš, Evropská unie?* Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. s. 174. ISBN 80-86898-30-X.

⁵⁵ LOUŽEK, M. *Rozšiřování EU z pohledu teorie veřejné volby*. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2004. s. 25.

4.3.1 Historie vztahů EU a Islandu

O plnohodnotném členství v EU Island výrazněji nepřemýšlel. Historie jeho vztahů s ES/EU je poměrně dlouhá. Island se stal členem Evropského sdružení volného obchodu 1. ledna 1970. O dva roky později v platnost vstoupila dohoda o volném obchodu mezi EHS a Islandem. V roce 1996 se stal Island součástí Schengenské dohody, ale nedisponuje hlasovací pravomocí. V srpnu 2008 dochází ke znárodnění bank Glitnir Bank of Island, Landsbanki a Kaupthing díky neschopnosti splácet své krátkodobé dluhy. V roce 2009 prohlásil tehdejší komisař pro rozšíření Oli Rahn, že Island vstoupí do EU společně s Chorvatskem. 16. června téhož roku podal Island přihlášku do EU. 16. listopadu 2009 komisař pro vnější vztahy EU a islandský ministr zahraničních věcí podepsali dohodu o zřízení Delegation EU na Islandu. V roce 2010 Evropská rada vyslovila souhlas se zahájením přístupových jednání s Islandem a 7. června Evropský parlament potvrdil rozhodnutí Rady na svém zasedání.

4.3.2 Plnění Kodaňských kritérií

Přístupové rozhovory nebudou probíhat tak snadno, jak Island předpokládal. Značný problém by mohl představovat skutečné množství zpracovaného *Acquis communautaire*. Přesné informace o průběhu vyjednávání se neshodují. Vláda Islandu a bývalý komisař pro rozšíření EU Olli Rehn tvrdí, že Island přijal přibližně dvě třetiny *acquis*. Ale studie, kterou představilo ESVO tvrdí, že Island prozatím zpracoval přibližně 6 % zákonů. Pokud je studie ESVO pravdivá, bude to znamenat zpomalení přístupových jednání.

4.3.3 Spor s Velkou Británií a Nizozemskem

Spor mezi Velkou Británií, Nizozemskem a Islandem odstartoval v roce 2008, kdy došlo ke znárodnění krachující banky Landsbanki a ke krachu její internetové pobočky Icasave, ve které měli své vklady britští a nizozemští občané ve výši 3,4 miliardy eur. Britové a Nizozemci své občany odškodnili, ale požadují proplacení náhrady po Islandu. Mezinárodní měnový fond Islandu nabídl půjčku ve výši 167,5 milionů dolarů.⁵⁶

⁵⁶ *Vztahy EU a Islandu* [online]. Praha : EurActiv, 2010, poslední revize 9. 7. 2010 [cit. 26. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/link-dossier/vztahy-eu-a-islandu-000065>>.

Spor se promítá i do vztahů s EU. Britové a Nizozemci pozastavili přístupové rozhovory s Islandem poté, co islandský prezident nepodepsal zákon na odškodnění Britů a Nizozemců. Poté, co nedošlo k podpisu tohoto zákona, muselo o něm podle islandské ústavy následovat referendum. V referendu ale Islandané odmítli odškodnit Brity a Nizozemce. Proti se vyslovilo 94 % voličů a pouze 2 % byla pro, zbytek hlasů byl neplatný. Nizozemsko společně s Brity hrozí Islandu, že pokud svůj dluh nesplatí, může se Island dostat do mezinárodní izolace. Island neodmítá své závazky zaplatit. Jde mu ale o podmínky pro úrokové sazby. Důležitý bude i odprodej majetku banky Landesbanki bez ztráty hodnoty. Dle posledních odhadů by odprodej majetku mohl pokrýt až 90 % dluhu Icasave.⁵⁷

4.3.4 Hospodářská situace země

Ekonomika Islandu se začíná probírat z dopadů finanční a hospodářské krize z roku 2008. Irská úsporná opatření z roku 2009 a 2010 a také spolupráce z MMF a přístup k zahraničním úvěrům následky krize zmírňují. Ekonomika Islandu vykázala za rok 2009 deficit 149 miliard islandských korun, což představuje 9,9 % HDP. Pro rok 2007 to byl přebytek 5,4 %. Tento nepříznivý vývoj je zaviněn propadem daňových příjmů, zvýšením úrokových plateb a zvýšením sociálních dávek. Inflace se ustálila v roce 2010 na 4,5 %. V roce 2009 se pohybovala přibližně na 11 %. Cílem je dosažení sazby kolem 2,5 %. Míra nezaměstnanosti na Islandu se v současnosti pohybuje okolo 7 %. Islandské HDP se snížilo za rok 2010 na 3,4 %. V minulých letech narostlo HDP Islandu o 1 % a v roce 2007 rostlo dokonce o 6 %. Zadlužení domácností se za minulých pět let zdvojnásobilo. Island byl v roce 2007 pátým nejbohatším státem na světě v přepočtu HDP na hlavu. V roce 2009 se Island propadl o 18 %. Podle odhadů centrální banky bude propad v tomto roce pokračovat. Islandský státní dluh se v současnosti pohybuje okolo 123,8 % k HDP. V míře korupce Island zaujal 11. místo.⁵⁸

⁵⁷ *Nizozemsko nebude bránit přístupovým rozhovorům s Islandem* [online]. Praha : EurActiv, 2010, poslední revize 22. 3. 2010 [cit. 26. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/print-version/clanek/nizozemsko-nebude-branit-rozhovorech>>.

⁵⁸ *Island - očekávaný vývoj v teritoriu* [online]. Praha : Businessinfo, 2010 [cit. 27. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/island-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000956/>>.

4.3.5 Vstup Islandu do EU

Island podal přihlášku do EU 16. července 2009 a od té doby nemá pevně stanovený termín vstupu do EU. První odhady předvíдалy vstup v roce 2011, ale v současnosti se uvažuje spíše o roku 2013 až 2015. Island by se mohl stát členským státem společně s Chorvatskem. Vzhledem k tomu, že Island má pouze 320 000 obyvatel, by se stal nejméně lidnatým státem EU.⁵⁹

Po přistoupení do EU bude mít Island určitý počet zástupců v Radě EU, Parlamentu, Výboru regionů a v Hospodářském a sociálním výboru. Tyto počty nejsou v současnosti známy, ale dají se odhadnout podle členského státu Malty, která má podobný počet obyvatel, a to 400 000. Malta má v Radě EU tři zástupce, v Evropském parlamentu pět zástupců, ve Výboru regionů je zastoupená pěti členy a v Hospodářském a sociálním výboru má rovněž po pěti zástupcích. Island by tedy disponoval velmi pravděpodobně stejnými počty zástupců v institucích EU.⁶⁰

Po přistoupení by Island přispíval do rozpočtu EU určitou finanční část ze svého rozpočtu. Malta přispívá ze svého rozpočtu do EU čtyřiceti miliardami eur. Island by musel přispívat podobnou částkou.⁶¹

4.4 Bývalá jugoslávská republika Makedonie

Makedonie byla součástí jugoslávské federace, od které se 15. září 1991 odhrla a byla proklamována její nezávislost. Původní název této republiky byl Republika Makedonie, ale kvůli protestu Řecka byla Makedonie nucena přijmout název Bývalá jugoslávská republika Makedonie. Mezinárodně byla Makedonie uznána až po přijetí tohoto názvu v roce 1993.

4.4.1 Historie vztahu Makedonie a EU

V roce 1996 Makedonie získala možnost čerpat finanční prostředky z evropského programu PHERE. V roce 1997 byl odstartován regionální přístup. Rada ministrů představila požadavky pro rozvoj bilaterálních vztahů. 29. dubna téhož roku

⁵⁹ *Vztahy EU a Islandu* [online]. Praha : EurActiv, 2010, poslední revize 9. 7. 2010 [cit. 27. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/link-dossier/vztahy-eu-a-islandu-000065>>.

⁶⁰ LOUŽEK, M. *Rozšiřování EU z pohledu teorie veřejné volby*. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2004. s. 25.

⁶¹ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská Unie*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. s. 732. ISBN 978-80-7325-180-2.

byla podepsána dohoda o spolupráci a finančním protokolu na podporu globální spolupráce a dohoda v oblasti dopravy. V listopadu roku 2000 během summitu v Záhřebu byl zahájen proces stabilizace a přidružení pro Makedonii. O rok později, 9. dubna, došlo k podpisu dohody. V roce 2001 začala platit prozatímní dohoda o obchodu a obchodních záležitostech. 3. června téhož roku Rada přijímá první společnou akci kvůli jmenování zvláštního zástupce EU. O dva roky později Evropská rada na zasedání v Soluni potvrdila proces stabilizace a přidružení jako politiku EU pro západní Balkán. Tím se zápobalkánským zemím potvrdila možnost vstupu do EU. Dne 22. března 2004 bývalá jugoslávská republika Makedonie podala přihlášku do EU. 1. dubna vstoupila v platnost dohoda o stabilizaci a přidružení a 14. září proběhlo zasedání Rady pro stabilizaci a přidružení mezi EU a Makedonií. V roce 2005 vydala Rada EU rozhodnutí o přidělení statusu kandidátské země. Rok na to Rada přijala evropské partnerství s Makedonií. V roce 2008 byl zahájen dialog o zrušení víz pro občany Makedonie. 15. července 2009 byl podán návrh na odstranění víz pro občany Makedonie. V říjnu komise navrhla přejít k druhému stupni dohody o stabilizaci a přidružení a také doporučila zahájení přístupových jednání. 19. prosince vstoupila v platnost liberalizace víz.⁶²

4.4.2 Spor Makedonie s Řeckem

Řecko odmítá uznat Makedonii, protože stejný název používá i jeden z řeckých regionů. Řekové přistoupili ke konkrétním krokům a Makedonii neuznali a uvalili na ni obchodní embargo. Od tohoto embarga museli Řekové díky mezinárodnímu tlaku ustoupit. V roce 1993 OSN uznalo Makedonii pod kompromisním názvem FYROM. Bývalá jugoslávská republika Makedonie.⁶³

Řecko dokonce blokuje Makedonii její vstupní rozhovory s EU i do struktur NATO, dokud se nenajde kompromisní řešení. Tento spor se několikrát vyhrotil, dokonce i na straně samotné Makedonie. Makedonský prezident obvinil premiéra, že komplikuje jednání s Řeckem. Zdá se ale, že řešení spěje ke zdárnému konci. Jedno z kompromisních řešení počítá se zavedením dvou názvů. První název Republika

⁶² *Bývalá jugoslávská republika Makedonie* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010, poslední aktualizace 4. 11. 2010 [cit. 27. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/candidatecountries/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/relations/index_cs.htm>.

⁶³ CABADA, L., et al. *Aktuální výzvy evropského integračního procesu*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010. s. 242. ISBN 978-80-7380-289-9.

Makedonie by se používal pro interní potřeby země. Druhý název Republika severní Makedonie by se používal v mezinárodních vztazích.⁶⁴

Poslední návrh na rozřešení sporu pochází od Makedonie. Makedonci navrhují změnit název svoji země na Vardenskou Makedonii podle největší makedonské řeky. Byla by tím splněna podmínka Řeků, aby název určoval geografickou polohu státu. Posun ve vyjednávání nastal díky řeckému premiérovi, který je ochoten o problému vyjednat přímo s makedonským premiérem. Oba předsedové vlád vyjednávají od roku 2009 se snahou nalézt kompromisní řešení.⁶⁵

4.4.3 Hospodářská situace země

Makedonské hospodářství dosahuje vysoké makroekonomické stability s malou inflací, vyrovnanými veřejnými financemi a malou zadlužeností. Privatizace a liberalizace obchodu a cen je z výrazné části dokončena. Země má kvalitní dopravní a telekomunikační infrastrukturu.⁶⁶

Makedonii značně poškodil rozpad Jugoslávie, i když se neúčastnila vojenských operací. Ztratila výraznou část podniků a kontakty na odběratele, kteří měli sídla v jiných jugoslávských republikách. Malá ekonomická rozvinutost a malý podnikatelský ruch neumožnily Makedonii, aby se rozvinula jako např. Chorvatsko či Slovinsko. K výraznějšímu hospodářskému nastartování a nárůstu HDP došlo až mezi léty 2007 a 2008, kdy HDP rostlo průměrně o 5 %. V současnosti se tempo růstu pohybuje okolo 1,2 %. K tomuto značnému posunu pomohla privatizace státního a bankovního sektoru společně s ekonomickou reformou vlády. Značným problémem makedonské ekonomiky zůstává výrazná míra nezaměstnanosti: okolo 35 %, a nízký přísun zahraničních investic. Další komplikací pro Makedonii představuje míra korupce. V současnosti se Makedonie pohybuje na 61. místě na světě a v EU by zaujala 24. místo.⁶⁷

⁶⁴ *Makedonie pod tlakem, aby přijala nový název* [online]. Praha : EurActiv, 2010, poslední revize 7. 4. 2010 [cit. 28. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/link-dossier/vztahy-eu-a-islandu-000065>>.

⁶⁵ *Makedonie přišla s novou možností dát do názvu Vardar* [online]. Praha : EurActiv, 2010, poslední revize 16. 6. 2010 [cit. 28. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/clanek/makedonie-prisla-s-novou-moznosti---dat-do-nazvu-var-dar-007623>>.

⁶⁶ *Stanovisko komise k žádosti Bývalé jugoslávské republiky Makedonie o členství v EU*. Brusel : Evropská komise, 2005. s. 5. ISBN 92-79-00281-3.

⁶⁷ *Makedonie - ekonomická charakteristika země* [online]. Praha : Businessinfo, 2010 [cit. 29. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/makedonie-fyrom-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1001129/>>.

Celkový objem obchodu se zeměmi EU tvoří 130 % HDP. Předními vývozními produkty jsou textil a ocel. EU jako hlavní makedonský obchodní partner vytváří 60 % veškerého dovozu a do zemí EU se vyváží 47 % veškerého vývozu. Druhým největším obchodním partnerem jsou západobalkánské země. Tam směřuje 34 % vývozu a 11 % je odsud do Makedonie dováženo.⁶⁸

4.4.4 Vstup Makedonie do EU

Od roku 2005, kdy má Makedonie kandidátský status, stále nemá určené datum vstupu do EU. S Makedonií nebyly prozatím zahájeny ani přístupové rozhovory kvůli neustávajícímu sporu s Řeckem, který se týká sporného názvu Makedonie. Podle EU Makedonie díky obdržení statusu kandidátské země prodělala značné politické a ekonomické změny, které ji přiblížily k členství v EU. Makedonie byla pochválena za provedení reformy veřejné správy, policie a za boj proti korupci. Přesto bude muset Makedonie vyřešit řadu dalších problémů. Od EU Makedonie obdržela kritiku za nízkou podporu zkvalitnění vztahů mezi etniky, která žijí na makedonském území. Makedonie by měla pokračovat v decentralizaci země, odpolitizování médií, podpoře vyšší zaměstnanosti žen. Makedonie by po přistoupení získala stanovený počet zástupců v institucích EU. Pro srovnání práce využívá členskou zemi Slovinsko, které má přibližně stejný počet obyvatel jako Makedonie. Slovinsko disponuje čtyřmi zástupci v Radě EU, sedmi zástupci v Evropském parlamentu a stejný počet zástupců jako v parlamentu má i ve Výboru regionů a Hospodářském a sociálním výboru. Makedonie by měla po přistoupení do EU stejný počet zástupců.⁶⁹

4.5 Černá Hora

Černá Hora je post jugoslávskou zemí a jedním z nejmladších států EU. Také je od 17. prosince 2010 zatím poslední kandidátskou zemí EU.

4.5.1 Historie vztahů s EU

V listopadu 2000 dochází k uzavření rámcové dohody mezi EU a Svazovou republikou Jugoslávie o poskytování pomoci. V roce 2002 došlo k podpisu Bělehradské

⁶⁸ *Hospodářské vztahy s EU* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010, poslední aktualizace 4. 11. 2010 [cit. 29. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/relation/index_cs.htm>.

⁶⁹ LOUŽEK, M. *Rozšiřování EU z pohledu teorie veřejné volby*. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2004. s. 25.

dohody o transformaci Svazové republiky Jugoslávie na volnější svaz Srbska a Černé Hory. V průběhu června roku 2003 došlo k posílení průběžných rozhovorů mezi EU, Srbskem a Černou Horou. O dva roky později došlo k zahájení jednání o stabilizaci a přidružení. 3. května 2006 došlo k přetrhání rozhovorů vinou srbské vlády, která nespolečupracovala s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii. 21. května téhož roku proběhlo referendum, kde se 55,5 % Černohorců vyjádřilo pro samostatnou Černou Horu. 3. června černohorský parlament vyhláší nezávislost a 12. června se Rada EU rozhoduje rozvíjet vztahy s osamostatněnou Černou Horou. Také dochází k uznání nezávislosti Černé Hory ze strany členských států EU. 24. července 2006 byl přijat mandát Radou EU pro rozhovory o dohodě pro stabilizaci a přidružení. V roce 2007 dochází v Lucemburku k podpisu dohody o stabilizaci a přidružení. 15. prosince 2008 Černá Hora zasílá přihlášku do EU a 17. prosince 2010 Evropská rada přiznává Černé Hoře status kandidátské země.

4.5.2 Hospodářská situace země

Černá Hora započala od roku 1997, kdy současný premiér M. Djukanovič získal vládní kontrolu, formulovat vlastní ekonomickou politiku nezávislou na Bělehradě včetně vlastní měny, celního a daňového systému. Největší riziko černohorské ekonomiky je hlavně vysoká míra závislosti na dovozu, závislost na těžkém průmyslu a na cestovním ruchu. Světová ekonomická recese zpomalila růst černohorské ekonomiky. V letech 2005 – 2008 dosahoval růst HDP 6 – 10 %. V roce 2009 došlo téměř k 6 % propadu. Za loňský rok došlo k pomalému nárůstu o 0,5 %. Dalším výrazným problémem je míra nezaměstnanosti. V současnosti se pohybuje okolo 13,4 %. Značnou potíž představuje míra korupce. Černá Hora zaujímá 71. místo na světě a v EU by zaujala 25. místo.⁷⁰

⁷⁰ Černá Hora - ekonomická charakteristika země [online]. Praha : Businessinfo, 2011 [cit. 3. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/cerna-hora-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1001579/>>.

4.5.3 Vstup Černé Hory do EU

Černá Hora pro své členství v EU podnikla řadu výrazných kroků. Přijala mnoho významných dohod. V roce 2007 přijala dohodu o stabilizaci a přidružení. V roce 2008 byla přijata dohoda o obchodu a obchodních záležitostech.⁷¹

Přesto Černá Hora nemá stanovený pevný termín pro vstup do EU. EU klade důraz na pokrok v oblasti právního řádu, soudnictví a řešení nezaměstnanosti, boje s organizovaným zločinem, korupcí. Černá Hora je mladý stát a zatím poslední kandidátskou zemí. Má před sebou mnoho práce, především v oblasti Acquis communautaire, k tomu, aby se mohla stát členem EU.⁷²

Černá Hora bude mít po svém vstupu své zástupce v institucích EU. Pro srovnání práce využívá Lucembursko, které má podobný počet obyvatel. V Radě by Černá Hora měla čtyři zástupce a v ostatních institucích Parlamentu, Výboru regionů a Hospodářském a sociálním výboru, po šesti zástupcích.⁷³

⁷¹ *Černá Hora - politické vztahy s EU* [online]. Brusel : Evropská komise, 2011, poslední aktualizace 21. 12. 2010 [cit. 3. února 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/montenegro/relation/index_cs.htm>.

⁷² *Černá Hora podnikla první kroky na cestě ke členství v EU* [online]. Praha : EurActiv, 2011, poslední revize 16. 10. 2007 [cit. 3. února 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/cerna-hora-podnikla-prvni-kroky-na-cestě-ke-clenství-v-eu>>.

⁷³ LOUŽEK, M. *Rozšiřování EU z pohledu teorie veřejné volby*. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2004. s. 25.

5 POTENCIÁLNÍ KANDIDÁTSKÉ STÁTY NA VSTUP DO EU

Vedle oficiálních kandidátských zemí, které mají status kandidáta na vstup a mohou se v blízké době stát členskými státy, jsou zde i další země, které mají velký zájem získat kandidátský status a stát se členskými státy EU. Těmito zeměmi jsou Albánie, Bosna a Hercegovina, Kosovo a Srbsko. Tyto země jsou v přímém kontaktu s EU, snaží se o přizpůsobení svých právních, ekonomických systémů co nejlépe těm EU a mají podporu svých obyvatel pro tuto iniciativu. To je odlišuje od ostatních států Evropy, jako jsou například Norsko a Švýcarsko, jejichž obyvatelé vstup do EU odmítli v referendu. Potenciální kandidátské země musí projít dlouhou cestou, zejména zintenzivnit boj proti korupci a zlepšit své ekonomické výsledky, aby se konečně mohly stát členy EU.

5.1 Albánie

Albánie je středomořský stát s bohatou historií, která sahá až do antiky. Albánie získala nezávislost v roce 1912. Albánie prošla nejtvrděší komunistickou diktaturou v Evropě a byla v mezinárodní izolaci. Od roku 1992 je v zemi demokracie a Albánie se stala členem většiny mezinárodních organizací: OSN, NATO, OBSE, Rady Evropy, WTO. Albánie formálně požádala o členství v EU 28. dubna 2009.

5.1.1 Historie vztahu EU a Albánie

V roce 1992 byla uzavřena dohoda o spolupráci mezi EU a Albánií. V roce 1997 byl zahájen regionální přístup. Rada stanovuje politické a ekonomické podmínky pro rozvoj dvoustranných rozhovorů. Na summitu v Záhřebu v roce 2000 byl zahájen proces stabilizace a přidružení pro pět zemí jihovýchodní Evropy včetně Albánie. V červnu 2004 Rada přijímá evropské partnerství s Albánií. 22. ledna 2008 podepsala Albánie finanční dohodu s Evropskou komisí v rámci národního programu na rok 2007 v rámci předvstupní pomoci. 28. dubna 2009 Albánie podává žádost o členství v EU. O měsíc později přijala Evropská komise návrh, který umožňuje Albáncům cestovat v zemích Schengenu bez krátkodobého víza.⁷⁴

⁷⁴ *Politické vztahy s EU* [online]. Brusel : Evropská komise, 2011, poslední aktualizace 7. 11. 2010 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/potential-candidates/albania/relation/index_cs.htm>.

5.1.2 Hospodářská situace země

Nejvýznamnějšími obchodními partnery Albánie jsou členské země EU. Do zemí EU putuje 81 % albánského vývozu. Nejvýraznější investory z EU představuje Itálie a Řecko. Země mimo EU, které výrazněji investují v Albánii, jsou Turecko a Srbsko. Přímé zahraniční investice dosáhly hodnoty 698 mil. eur. Největšími zahraničními investory jsou Světová banka, Itálie, Řecko. Růst albánského HDP se za předchozích pět let pohyboval kolem 5 %, největší nárůst byl v roce 2008, kdy HDP rostlo o 7,2 %. Za minulý rok se růst pohyboval na 2,3 %. Značný problém představuje nezaměstnanost, která se pohybuje dlouhodobě kolem 13 %. Zadluženost Albánie je v současnosti na 59,3 % k HDP.⁷⁵

K určitému zkvalitnění došlo v boji proti korupci. V roce 2005 se Albánie umístila na 126. místě ze 180 zemí a v minulém roce se umístila na 87. místě, což představuje zlepšení o 39 míst. Ale i přes toto zlepšení by Albánie zaujala poslední, 28. místo v EU.⁷⁶

Po vstupu do EU by Albánie disponovala určitým počtem zástupců v institucích EU. Pro srovnání tato práce využívá Litvu, která má podobný počet obyvatel jako Albánie. V Radě by Albánie disponovala 7 zástupci, v Evropském parlamentu by disponovala 12 zástupci. Ve Výboru regionů a Hospodářském a sociálním výboru by Albánie měla po 9 zástupcích.⁷⁷

5.2 Bosna a Hercegovina

Bosna a Hercegovina je federativní republikou. Jde o konfедераční stát rozdělený na muslimsko-chorvatskou federaci a Republiku srbskou. Je nástupnickou zemí jugoslávské federace, jejíž součástí byla do 3. března 1992, kdy se společně s Chorvatskem na základě referenda odtrhly od Jugoslávie. Poté se Bosna a Hercegovina zúčastnila téměř tři a půl roku dlouhé občanské války, která skončila podpisem mírové dohody v Paříži v roce 1995. V současnosti je Bosna a Hercegovina potenciální kandidátskou zemí na členství v EU.

⁷⁵ *Albánie - ekonomická charakteristika země* [online]. Praha : Businessinfo, 2011 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/albanie-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000781/>>.

⁷⁶ *Indexy o míře korupce* [online]. Praha : Transparency International, 2011, poslední aktualizace 26. října 2010 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2898>>.

⁷⁷ LOUŽEK, M. *Rozšiřování EU z pohledu teorie veřejné volby*. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2004. s. 25.

5.2.1 Historie vztahu EU a Bosny a Hercegoviny

V roce 1999 EU navrhuje proces stabilizace a přidružení pro pět zemí jihovýchodní Evropy včetně Bosny a Hercegoviny. O rok později v Záhřebu byl tento proces odstartován. V roce 2004 přijala Rada evropské partnerství s Bosnou a Hercegovinou. 18. září 2007 došlo k podpisu dohody o snazším vízovém režimu a zpětném přebírání osob. V roce 2008 Bosna a Hercegovina podepsala dohodu o předvstupní pomoci. V tom samém roce došlo k zahájení vyjednávání o odstranění vízové povinnosti a také došlo k podepsání dohody o stabilizaci a přidružení.⁷⁸

5.2.2 Hospodářská situace země

Ekonomika Bosny a Hercegoviny se stále potýká s následky války a finanční a hospodářské krize. Dopady této krize se projeví především v propadu přímých zahraničních investic. Za poslední rok došlo k jejich poklesu o 40 %. Značný propad zaznamenalo i HDP, které se pohybovalo průměrně okolo 6 %. Nejvýraznější růst, zaznamenalo v roce 2007 na 8,9 %. V současnosti se HDP Bosny a Hercegoviny pohybuje na 0,5 %. Zadluženost Bosny a Hercegoviny se vyvinula na 39 % k HDP. Značný problém představuje nezaměstnanost, která je v současnosti na 29 %.⁷⁹

V míře korupce se Bosna a Hercegovina pohybuje průměrně okolo 90. místa. Tyto ukazatele by mohly představovat problém při vyjednávání o vstupu do EU.⁸⁰

Po přistoupení by Bosna a Hercegovina měla své zástupce v institucích EU. Pro srovnání práce využívá Irsko, které má podobný počet obyvatel jako Bosna a Hercegovina. V Radě by disponovala 7 zástupci a v Evropském parlamentu by měla 12 zástupců. V ostatních institucích by Bosna a Hercegovina disponovala 9 zástupci.⁸¹

⁷⁸ *Politické vztahy s EU* [online]. Brusel : Evropská komise, 2011 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW:

<http://ec.europa.eu/enlargement/potentialcandidates/bosnia_and_herzegovina/relation/index_cs.htm>.

⁷⁹ *Bosna a Hercegovina - ekonomická charakteristika země* [online]. Praha : Businessinfo, 2011 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/bosna-a-hercegovina-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1001163/>>.

⁸⁰ *Indexy o míře korupce* [online]. Praha : Transparency International, 2011, poslední aktualizace 26. října 2010 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2898>>.

⁸¹ LOUŽEK, M. *Rozšiřování EU z pohledu teorie veřejné volby*. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2004. s. 25.

5.3 Srbsko

Je republikou, která vznikla 5. června 2006 po rozpadu Srbska a Černé Hory, kdy se odtrhla na základě referenda, které proběhlo 21. května 2006. Srbsko bylo součástí Jugoslávie, která zanikla kvůli občanské válce, během níž se odtrhly téměř všechny státy. Srbsko se v současnosti snaží o transformaci, ale stále má výrazné ekonomické, etnické a korupční problémy. Přihlášku do EU Srbsko podalo 22. prosince 2009.

5.3.1 Historie vztahu EU a Srbska

Na summitu v Soluni v roce 2003 se Srbsko zapojilo do stabilizačního a asociačního procesu. O dva roky později došlo k zahájení jednání o uzavření stabilizační a asociační dohody. V červnu v roce 2006 došlo k odtržení Černé Hory. V roce 2007 EU zprostředkovává jednání mezi představiteli Kosova a Srbska. V tom samém roce Evropská rada schválila vyslání civilní mise do Kosova. 18. února 2008 vyhlásilo Kosovo nezávislost. V dubnu 2008 byla podepsána stabilizační a asociační dohoda. V květnu téhož roku proběhly předčasné parlamentní volby, ze kterých vzešla proevropská vláda. V prosinci 2009 EU zrušila víza pro srbské občany. 22. prosince 2009 podalo Srbsko přihlášku do EU.⁸²

5.3.2 Hospodářská situace země

Srbsko pokračuje v přechodu k tržnímu hospodářství, který je charakterizován privatizacemi a transformacemi důležitých odvětví. Rozpad Srbska a Černé Hory a ani odtržení Kosova nepřinesly žádné výraznější ekonomické potíže. Zda přechod bude úspěšný, závisí na dopadech finanční a hospodářské krize, která naplno na Srbsko dopadla v roce 2009. Kvůli krizi došlo k propadu HDP o 3 %. Do té doby se HDP pohybovalo průměrně na 5 %, nejvýrazněji rostlo v roce 2007 o 6,9 %. Aktuálně se nachází na 1,8 %. Výrazný problém představuje nezaměstnanost, která je průměrně okolo 19 %. Její nejnižší míra byla 13,6 % v roce 2008. V roce 2010 se nezaměstnanost v Srbsku dosáhla 19,2 %. Zadluženost Srbska se pohybuje na 37,8 % k HDP.⁸³

⁸² *Evropská unie, Srbsko a Kosovo* [online]. Praha : EurActiv, 2011, poslední revize 29. 9. 2010 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/link-dossier/evropska-unie-srbsko-a-kosovo-000068>>.

⁸³ *Srbsko - ekonomická charakteristika země* [online]. Praha : Businessinfo, 2011 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/srbsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000798/>>.

Určité zlepšení je možné vidět v míře korupce, kdy se z 97. místa z roku 2005 posunulo na současné 79. místo. Přesto EU požaduje důraznější postoj v boji proti korupci a reformu veřejné správy.⁸⁴

Po přistoupení by Srbsko jako všichni předešlí potenciální zájemci o vstup do EU získalo stanovený počet zástupců v institucích EU. Pro srovnání práce využívá Bulharsko. V Radě by Srbsko mělo 10 zástupců a v Evropském parlamentu 17 zástupců. Ve Výboru regionů a Hospodářském a sociálním výboru by disponovalo 12 zástupci.⁸⁵

5.4 Kosovo

Kosovo je nejmladším státem Evropy. Svoji nezávislost vyhlásilo 18. února 2008. Kosovo bylo po staletí nedílnou součástí Srbska a Srbové ho stále považují za součást svého území. Z města Prizen ovládal velký král Dušan Veliký značnou část Balkánu a usiloval o Byzantské císařství. Odehrála se zde pro Srby významná bitva na Kosově poli, kde byl srbský kníže Lazar poražen na hlavu vojskem osmanských Turků. V současnosti má Kosovo dva milióny obyvatel, z nichž je většina albánského původu. Žije zde také 128 000 Srbů. Kosovo bylo na základě rezoluce 1244 Rady bezpečnosti OSN od roku 1999 pod správou mise OSN v Kosovu. Stále však bylo součástí Srbska. EU se stala největším zdrojem finanční pomoci pro Kosovo. Pomoc se vyšplhala na 1,8 miliardy eur. Kosovo smí čerpat finanční pomoc z programu IPA na fungování institucí. Po jednostranném vyhlášení kosovské nezávislosti Srbsko tento krok označilo za porušení mezinárodního práva. Srbsko přerušilo diplomatické styky s většinou zemí, které Kosovo uznaly. K největším zastáncům Srbska patří Rusko. Kosovo uznalo přes třicet zemí z celého světa. EU se k osamostatnění Kosova nepostavila jednotně, ze členských států neuznalo Kosovo Španělsko, Slovensko a Řecko z obavy před separatisty na vlastním území. Mezinárodní soudní dvůr v Haagu v červenci 2010 rozhodl, že jednostranné vyhlášení nezávislosti nebylo porušením mezinárodního práva. Kosovo na cestě k členství v EU čeká dlouhá cesta. Hlavními úkoly je stabilizace

⁸⁴ *Indexy o míře korupce* [online]. Praha : Transparency International, 2011, poslední aktualizace 26. října 2010 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2898>>.

⁸⁵ LOUŽEK, M. *Rozšiřování EU z pohledu teorie veřejné volby*. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2004. s. 25.

vládních institucí, zlepšení etnické situace, míry nezaměstnanosti, stavu ekonomiky a boj proti korupci.⁸⁶

I Kosovo by po přistoupení k EU obsadilo instituce EU svými zástupci. U Kosova pro srovnání práce využívá Slovinsko. V Radě by Kosovo disponovalo 4 zástupci. U Evropského parlamentu, Výboru regionů a Hospodářského a sociální výboru by to bylo po 7 zástupcích.⁸⁷

⁸⁶ *Evropská unie, Srbsko a Kosovo* [online]. Praha : EurActiv, 2011, poslední revize 29. 9. 2010 [cit. 8. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/link-dossier/evropska-unie-srbsko-a-kosovo-000068>>.

⁸⁷ LOUŽEK, M. *Rozšiřování EU z pohledu teorie veřejné volby*. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2004. s. 25.

6 DOPADY VSTUPU POTENCIÁLNÍCH KANDIDÁTSKÝCH STÁTŮ DO EU

Při vstupu do EU se u kandidátských zemí zohledňují kritéria jako tempo růstu HDP, míra nezaměstnanosti, korupce a zadluženosti, které mají zásadní vliv pro přijetí. Díky historickému vývoji, geologickým podmínkám a politické situaci dosahují kandidátské země i potenciální zájemci v těchto oblastech různých výsledků a při vstupu by v současné sedmadvacítce zaujímaly různá místa. Nemůže se ke všem přistupovat stejně, ale ke každé zemi zvlášť.

Tabulka 2: Hodnocení členských zemí EU za rok 2010^{88,89,90,91}

Země	Tempo růstu HDP v %	Míra nezaměstnanosti v %	Míra korupce (podle světového žebříčku ze 180 zemí svět)	Státní dluh v % k HDP
Belgie	2,2 %	7,9 % - 17. místo v EU	22. místo ve světě, v EU 10.	102,5 % - 3. místo v EU
Bulharsko	-5,1 %	9,1 % - 12. místo v EU	73. místo ve světě, v EU 26.	16,2 % - 26. místo v EU
ČR	1,5 %	9,7 % - 10. místo v EU	53. místo ve světě, v EU 21.	40 % - 21. místo v EU
Dánsko	1,7 %	3,4 % - 27. místo v EU	1. místo ve světě, v EU 1.	46,6 % - 16. místo v EU
Estonsko	-0,1 %	13,8 % - 5. místo v EU	26. místo ve světě, v EU 12.	7,7 % - 27. místo v EU
Finsko	0,5 %	8,3 % - 15. místo v EU	4. místo ve světě, v EU 2.	45,4 % - 18. místo v EU
Francie	0,4 %	9,1 % - 13. místo v EU	25. místo ve světě, v EU 11.	83,5 % - 5. místo v EU
Irsko	-1,8 %	13,6 % - 6. místo v EU	14. místo ve světě, v EU 6.	98,5 % - 4. místo v EU
Itálie	1,2 %	8,6 % - 14. místo v EU	67. místo ve světě, v EU 24.	118,1 % - 2. místo v EU
Kypr	0,2 %	7,2 % - 21. místo v EU	28. místo ve světě, v EU 14.	61,1 % - 14. místo v EU
Litva	1,6 %	16,7 % - 2. místo v EU	46. místo ve světě, 19.	36,7 % - 22. místo v EU
Lotyšsko	-0,3 %	16 % - 3. místo v EU	59. místo ve světě, v EU 22.	46,2 % - 17. místo v EU

⁸⁸ *Ekonomická charakteristika země* [online]. Praha : Businessinfo, 2011 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/srbsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000798/>>.

⁸⁹ *Ekonomická charakteristika země* [online]. Praha : Businessinfo, 2011 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/srbsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000798/>>.

⁹⁰ *Indexy o míře korupce* [online]. Praha : Transparency International, 2011, poslední aktualizace 26. října 2010 [cit. 11. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2898>>.

⁹¹ *Míra zadluženosti* [online]. Central Intelligence Agency. 2011 [cit. 11. února 2010]. Dostupný z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2186rank.html>>.

Lucembursko	3 %	6 % - 23. místo v EU	12. místo ve světě, v EU 5.	16,2 % - 25. místo v EU
Maďarsko	-0,3 %	11,5 % - 9. místo v EU	50. místo ve světě, v EU 20.	72,1 % - 10. místo v EU
Malta	-0,3 %	5,1 % - 24. místo v EU	37. místo ve světě, v EU 17.	72,6 % - 9. místo v EU
Německo	3,4 %	8,2 % - 16. místo v EU	16. místo ve světě, v EU 8.	74,8 % - 8. místo v EU
Nizozemsko	2,4 %	4,9 % - 26. místo v EU	7. místo ve světě, v EU 4.	64,6 % - 12. místo v EU
Polsko	3,8 %	12 % - 7. místo v EU	43. místo ve světě, v EU 18.	50,5 % - 15. místo v EU
Portugalsko	1,5 %	9,5 % - 11. místo v EU	32. místo ve světě, v EU 16.	83,2 % - 6. místo v EU
Rakousko	1,6 %	5 % - 25. místo v EU	15. místo ve světě, v EU 7.	68,6 % - 11. místo v EU
Rumunsko	0,3 %	7,8 % - 19. místo v EU	69. místo ve světě, v EU 25.	34,8 % - 24. místo v EU
Řecko	-4 %	11,8 % - 8. místo v EU	80. místo ve světě, v EU 27.	144 % - 1. místo v EU
Slovensko	4 %	14,8 % - 4. místo v EU	60. místo ve světě, v EU 23.	41 % - 19. místo v EU
Slovinsko	2,2 %	6,8 % - 22. místo v EU	27. místo ve světě, v EU 13.	35,5 % - 23. místo v EU
Španělsko	-0,3 %	18 % - 1. místo v EU	31. místo ve světě, v EU 15.	63,4 % - 13. místo v EU
Švédsko	2,1 %	7,4 % - 20. místo v EU	5. místo ve světě, v EU 3.	40,8 % - 20. místo v EU
Velká Británie	-0,5 %	7,8 % - 18. místo v EU	20. místo ve světě, v EU 9.	76,5 % - 7. místo v EU

Tato tabulka slouží pro srovnání postavení jednotlivých kandidátských zemí a potenciálních zájemců vůči současným členským státům EU. Tabulka zohledňuje údaje za rok 2010 v oblasti tempa růstu HDP, míře nezaměstnanosti, míře korupce a zadluženosti zemí k HDP. Pro srovnání budou sloužit jednotlivé tabulky v jednotlivých vybraných oblastech, kde je zachycen vývoj za posledních šest let. Porovnání údajů umožní posoudit, do jaké míry jsou jednotlivé kandidátské země připraveny na vstup do EU.

Tabulka 3: Tempa růstu HDP v % u kandidátských zemí a potenciálních zájemců⁹²

Kandidátské země	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Černá Hora	4,2 %	8,6 %	10,7 %	4 %	-5,7 %	0,5 %
Chorvatsko	4,2 %	4,7 %	5,5 %	2,4 %	-5,8 %	-1,5 %
Island	7,4 %	4,5 %	5,5 %	0,3 %	-6,5 %	3,4 %
Makedonie	3,8 %	3,1 %	5,1 %	5,3 %	-0,8 %	1,2 %
Turecko	8,4 %	6,9 %	4,7 %	0,7 %	-4,7 %	3,6 %
Potenciální zájemci	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Albánie	5,4 %	5 %	5,5 %	7,2 %	2,8 %	2,3 %
Bosna a Hercegovina	6,7 %	7,1 %	8,9 %	5,7 %	-3,2 %	0,5 %
Kosovo	Údaje nejsou k dispozici	Údaje nejsou k dispozici	Údaje nejsou k dispozici	Údaje nejsou k dispozici	Údaje nejsou k dispozici	Údaje nejsou k dispozici
Srbsko	5,6 %	5,2 %	6,9 %	5,5 %	-3 %	1,8 %

Tabulka 4: Srovnání tempa růstu HDP mezi ekonomicky nejhoršími EU za rok 2010⁹³

Členské státy	Tempo růstu HDP 2010 v %
Bulharsko	-5,1 %
Irsko	-1,8 %
Maďarsko	-0,3 %
Řecko	-4 %
Velká Británie	-0,5 %

Údaje analyzují vývoj tempa růstu HDP za posledních šest let u kandidátských zemí, ze kterých nejlepších výsledků dosahuje Turecko a potenciálních zájemců o členství, kde je premiantem Albánie. Tabulka 2 analyzuje nejslabší tempo růstu HDP za rok 2010 u členských států EU, ze kterých nejslabší tempo růstu má Bulharsko. V posledním roce lze porovnat stav tempa růstu HDP u těchto zemí a členských států EU. Z údajů za poslední rok vyplývá, že ve srovnání kandidátských zemí s členskými státy EU s nejhoršími výsledky tempa růstu HDP by toto kritérium nebylo výraznou překážkou pro vstup do EU. Kdyby se kandidátské země staly členskými státy za současného stavu, nestaly by se hrozbou pro stabilitu současné sedmadvacítky. Největší tempo růstu má Turecko, jehož výsledek lze srovnat s tempem růstu HDP u Německa.

⁹² *Ekonomická charakteristika země* [online]. Praha : Businessinfo, 2011 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/srbsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000798/>>.

⁹³ *Ekonomická charakteristika země* [online]. Praha : Businessinfo, 2011 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/srbsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000798/>>.

Výraznější potíže má Chorvatsko, ale ani jeho tempo růstu HDP by nebylo nejslabší. Ani potenciální zájemci by v této oblasti neměli výraznější potíže. Výjimku tvoří Kosovo, u kterého se nedají nalézt žádné údaje pro analýzu.

Tabulka 5: Míra nezaměstnanosti u kandidátských zemí a potenciálních zájemců⁹⁴

Kandidátské země	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Černá Hora	18,8 %	14,7 %	11,9 %	10,7 %	10,9 %	13,4 %
Chorvatsko	17,9 %	16,6 %	14,8 %	13,2 %	14,9 %	9,5 %
Island	2,1 %	1,3 %	1 %	1,7 %	8 %	7 %
Makedonie	36,8 %	35,9 %	34,8 %	33,9 %	33 %	35 %
Turecko			10,1 %	14 %	13,5 %	10,5 %
Potenciální zájemci	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Albánie			13,2 %	12,7 %	12,8 %	13,8 %
Bosna a Hercegovina	31,1 %	30 %	28 %	29 %	24,1 %	29 %
Kosovo	Údaje nejsou k dispozici	Údaje nejsou k dispozici	Údaje nejsou k dispozici	Údaje nejsou k dispozici	Údaje nejsou k dispozici	Údaje nejsou k dispozici
Srbsko	20,8 %	20,9 %	18,1 %	13,6 %	16,1 %	19,2 %

Tabulka 6: Míra nezaměstnanosti u nejhorších členských států EU za rok 2010⁹⁵

Členské státy EU	Míra nezaměstnanosti v %
Estonsko	13,8 %
Litva	16,7 %
Lotyšsko	16 %
Slovensko	14,8 %
Španělsko	18 %

Ukazatele představují stav nezaměstnanosti za posledních šest let u kandidátských zemí a potenciálních zájemců o členství. Pro srovnání s výsledky nejhorších členských států slouží tabulka 6. Hodnotí míru nezaměstnanosti u nejslabších členských států EU za rok 2010. V posledním roce lze porovnat současný stav nezaměstnanosti u těchto zemí se stavem nezaměstnanosti u nejslabších členských států EU. Ve skupině kandidátských zemí se nezaměstnanost pohybuje průměrně na 10 %, ale výjimku tvoří Makedonie, která se svými 35 % nemá šanci na vstup. Naopak premiantem ve skupině kandidátských zemí je Island, jehož nezaměstnanost se pohybuje na 7 %. Ostatní země by při vstupu do EU v této oblasti neměly potíže. U potenciálních zájemců má největší potíže Bosna a Hercegovina a Srbsko. Všechny tyto

⁹⁴ *Ekonomická charakteristika země* [online]. Praha : Businessinfo, 2011 [cit. 11. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/srbsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000798/>>.

⁹⁵ *Ekonomická charakteristika země* [online]. Praha : Businessinfo, 2011 [cit. 11. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/srbsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000798/>>.

země by zaujaly první místa v nezaměstnanosti a neměly by naději na vstup do EU. U Albánie by míra nezaměstnanosti nepředstavovala překážku pro členství v EU a to ani pro stabilitu EU. U Kosova se opět v této oblasti nedají najít žádné údaje pro hodnocení.

Tabulka 7: Míra korupce u kandidátských zemí a potenciálních zájemců⁹⁶

Kandidátské země	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Černá Hora	97.	95.	91.	88.	70.	71.
Chorvatsko	71.	69.	65.	62.	64.	62.
Island	1.	2.	6.	7.	10.	11.
Makedonie	104.	108.	89.	74.	72.	61.
Turecko	69.	60.	66.	60.	60.	58.
Potenciální zájemci	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Albánie	126.	111.	105.	85.	95.	87.
Bosna a Hercegovina	90.	95.	84.	93.	99.	91.
Kosovo	Údaje nejsou k dispozici	Údaje nejsou k dispozici	Údaje nejsou k dispozici	Údaje nejsou k dispozici	Údaje nejsou k dispozici	Údaje nejsou k dispozici
Srbsko	97.	91.	82.	91.	83.	79.

Tabulka 8: Míra korupce u nejhorších členských států EU za rok 2010⁹⁷

Členské státy	Míra korupce za rok 2010 ze 180 zemí světa
Bulharsko	73. místo
Lotyšsko	59. místo
Rumunsko	69. místo
Řecko	80. místo
Slovensko	60. místo

Údaje zobrazují míru korupce ve světovém žebříčku sestaveném pro 180 zemí z celého světa za posledních šest let u kandidátských zemí a potenciálních zájemců o členství do EU. Další tabulka s číslem 8 uvádí údaje o míře korupce u států EU za rok 2010. Nejlepších výsledků v této oblasti dosahuje Island, který se pohybuje v první desítce. Z uvedených údajů vyplývá, že všechny země zaznamenaly díky snaze o členství, ale i tlaku ze strany EU na zvýšení úsilí boje vůči korupci, určité zlepšení. U kandidátských zemí je situace v míře korupce srovnatelná se zeměmi v tabulce s číslem osm. U potenciálních zájemců je situace o něco horší. Všechny tyto země by zaujaly

⁹⁶ *Indexy o míře korupce* [online]. Praha : Transparency International, 2011, poslední aktualizace 26. října 2010 [cit. 11. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2898>>.

⁹⁷ *Indexy o míře korupce* [online]. Praha : Transparency International, 2011, poslední aktualizace 26. října 2010 [cit. 11. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2898>>.

spodní příčky v EU a tím se snižuje jejich reálná šance na vstup. Proto je EU vyzývá, aby zvýšily úsilí v potírání korupce, v boji s organizovaným zločinem a reformě státní správy, kde dochází k nejméně výraznému podílu korupce. Jinak by vstup některých zemí mohl představovat bezpečnostní hrozbu pro EU.

Tabulka 9: Míra zadluženosti v % u kandidátských zemí a potenciálních zájemců⁹⁸

Kandidátské země	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Černá Hora	0 %	0 %	0 %	38 %	38 %	38 %
Chorvatsko	52,1 %	49,7 %	46,1 %	47,8 %	48,9 %	55 %
Island	34 %	31,6 %	31,5 %	27,6 %	23 %	123,8 %
Makedonie	32,6 %	33,7 %	41,5 %	30,8 %	35,9 %	25,7 %
Turecko	67,5 %	68 %	59,8 %	38,9 %	37,1 %	48,1 %
Potenciální zájemci	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Albánie				51,4 %	51,2 %	59,3 %
Bosna a Hercegovina		29 %	23,4 %	34 %	40 %	39 %
Kosovo	Údaje nejsou k dispozici.	Údaje nejsou k dispozici.	Údaje nejsou k dispozici.	Údaje nejsou k dispozici.	Údaje nejsou k dispozici.	Údaje nejsou k dispozici.
Srbsko		53,1 %	53,1 %	37 %	37 %	37,8 %

Tabulka 10: Míra zadluženosti nejhorších členských zemí EU za rok 2010⁹⁹

Členské státy	Míra zadluženosti v % za rok 2010
Belgie	102,5 %
Francie	83,5 %
Irsko	98,5 %
Itálie	118,1 %
Řecko	144 %

Tabulka devět analyzuje míru zadluženosti za předchozích šest let u kandidátských zemí a potenciálních zájemců o členství v EU. Pro srovnání těch nejvíce zadlužených zemí EU slouží tabulka 10. V posledním roce lze porovnat současný stav zadluženosti se zadlužeností nejméně zadlužených členských států EU. Míra zadluženosti těchto zemí oproti členským státům EU není nijak výrazná, ale kvůli dozvukům celosvětové hospodářské a finanční krize a nízké rozvinutosti tržního hospodářství u

⁹⁸ *Míra zadluženosti* [online]. Central Intelligence Agency. 2011 [cit. 11. února 2010]. Dostupný z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2186rank.html>>.

⁹⁹ *Míra zadluženosti* [online]. Central Intelligence Agency. 2011 [cit. 11. února 2010]. Dostupný z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2186rank.html>>.

některých zemí, jako například Makedonie a Černá Hora, lze očekávat v budoucích letech nárůst zadluženosti těchto zemí. Největší problém se zadlužením má Island, který se díky krizi dostal do problematické situace a musel o pomoc požádat EU a MMF. Za současného stavu, kdy se řada členských států, jako je Řecko, Španělsko, Maďarsko a Itálie, nachází díky svým dluhům ve výrazných potížích, řadě z nich hrozí dluhová past, nebo v extrémních případech jako u Řecka dokonce státní bankrot. Řecku musela být poskytnuta rekordní finanční pomoc. Z tohoto důvodu se dá očekávat, že EU na tuto oblast bude zvlášť citlivá. Za současného stavu by se Island stal výraznou hrozbou pro stabilitu EU. U ostatních kandidátských zemí a ani u potenciálních zájemců o členství v EU by míra zadluženosti nepředstavovala překážku pro další rozšiřování EU.

Tabulka 11: Porovnávání vybraných údajů za rok 2010^{100,101,102,103}

Kandidátské země	Tempo růstu HDP v %	Míra nezaměstnanosti v %	Míra korupce	Státní dluh
Černá Hora	0,5 %	13,4 % - 6. místo v EU	71. místo ve světě, v EU 25.	38 % - 22. místo
Chorvatsko	-1,5 %	9,5 % - 11. místo v EU	62. místo ve světě, v EU 22.	55 % - 15. místo
Island	3,4 %	7 % - 22. místo v EU	11. místo ve světě, v EU 5.	123,8 % - 2. místo EU
Makedonie	1,2 %	35 % - 1. místo v EU	61. místo ve světě, v EU 24.	25,7 % - 25. místo
Turecko	3,6 %	10,5 % - 10. místo v EU	58. místo ve světě, v EU 21.	48,1 % - 16. místo
Potenciální zájemci				
Albánie	2,3 %	13,8 % - 5. místo v EU	87. místo ve světě, v EU 27.	59,3 % - 15. místo
Bosna a Hercegovina	0,5 %	29 % - 2. místo v EU	91. místo ve světě, v EU 27.	39 % - 22. místo
Kosovo	Údaje nejsou k dispozici.	Údaje nejsou k dispozici.	Údaje nejsou k dispozici.	Údaje nejsou k dispozici.
Srbsko	1,8 %	19,2 % - 3. místo v EU	79. místo ve světě, v EU 26.	37,8 % - 22. místo

¹⁰⁰ *Ekonomická charakteristika země* [online]. Praha : Businessinfo, 2011 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/srbsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000798/>>.

¹⁰¹ *Ekonomická charakteristika země* [online]. Praha : Businessinfo, 2011 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/srbsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000798/>>.

¹⁰² *Indexy o míře korupce* [online]. Praha : Transparency International, 2011, poslední aktualizace 26. října 2010 [cit. 11. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2898>>.

¹⁰³ *Míra zadluženosti* [online]. Central Intelligence Agency. 2011 [cit. 11. února 2010]. Dostupný z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2186rank.html>>.

Čísla prezentují celkové údaje ve vybraných kategoriích za poslední rok 2010. Z uvedených údajů vyplývá, že až na určité výjimky v jednotlivých kategoriích, například nezaměstnanost v Makedonii, zadluženost Islandu, které by za současného stavu neměly šanci na úspěšný vstup do EU, nepředstavují ostatní země pro EU žádné výraznější hrozby pro její stabilitu a ani pro další rozšiřování. V určitých oblastech by tyto země mohly pro členské státy EU představovat výhody, například v možnosti investic na domácích trzích těchto zemí.

Tabulka 12: Hlasovací síla v institucích EU¹⁰⁴

Kandidátské země	Rada	Evropský parlament	Výbor regionů	Hospodářský a sociální výbor
Černá Hora	4	6	6	6
Chorvatsko	7	13	9	9
Island	3	5	5	5
Makedonie	4	7	7	7
Turecko	29	99	24	24
Potenciální zájemci				
Albánie	7	12	9	9
Bosna a Hercegovina	7	12	9	9
Kosovo	4	7	7	7
Srbsko	10	17	12	12

Poslední tabulka představuje předpokládanou hlasovací sílu. Pro srovnání tato práce využívá členské státy, které mají podobný počet obyvatel jako kandidátské státy a potenciální zájemci o členství v EU. Z uvedených údajů vyplývá, že jednotlivé země nebudou disponovat výraznou hlasovací silou, ale dohromady s ostatními malými státy EU by mohly snadno přehlasovat velké členské státy jako je Německo a Francie. Výjimkou je Turecko, které by mělo větší hlasovací sílu než Německo, díky stále se zvyšujícímu počtu svých obyvatel. Německo by mohlo poté společně s ostatními velkými členskými státy vnímat tento fakt jako ohrožení svých vedoucích pozic uvnitř EU, a z tohoto důvodu hlasovat proti vstupu Turecka do EU.

¹⁰⁴ LOUŽEK, M. *Rozšiřování EU z pohledu teorie veřejné volby*. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2004. s. 25, vlastní odhady na základě srovnání států.

ZÁVĚR

Tato práce se pokusila shrnout historii ES/EU a jeho rozšiřování, zabývala se podmínkami, za kterých je možné další rozšíření EU, problematikou kandidátských zemí a potenciálních zájemců o vstup do EU. V neposlední řadě se snažila přiblížit možné dopady na EU, pokud by tyto země rozšířily její řady.

Práce je zaměřena především na vybrané údaje u kandidátských zemí a potenciálních zájemců o vstup v oblasti tempa růstu HDP, nezaměstnanosti, korupce, zadluženosti a hlasovací síly v institucích EU. Všechny sledované země dosahují, kvůli svému odlišnému historickému, geografickému, politickému a ekonomickému vývoji v těchto oblastech odlišných výsledků, které by mohly spíše negativně ovlivnit jejich vstup do EU.

Do aktuální problematické situace sledovaných států se promítá geografická poloha a historické souvislosti. Většina kandidátských států i potenciálních zájemců o vstup se nachází na Balkáně s výjimkou Islandu, který je ostrovní zemí, dále Turecka, které ale sousedí se značně nestabilními sousedy. Kvůli složitým historickým vztahům v těchto oblastech tyto země trpí výraznými diplomatickými konflikty, které se promítají i do vyjednávacího procesu s EU, například chorvatský spor se Slovinskem a turecký spor s Řeckem. K řešení těchto sporů výrazně napomáhá EU, která dlouhodobě usiluje o stabilitu v těchto regionech. Je pozoruhodné, jak velký vliv na mírové řešení mezi znesvářenými stranami má EU.

Z kandidátských zemí mají nejslabší pozici pro vstup Makedonie, Island a komplikovanou pozici má Turecko. Makedonie má komplikovanou pozici kvůli své dlouhodobě přetrvávající vysoké nezaměstnanosti, která se pohybuje okolo 30 %. Pokud v této oblasti nedojde k výraznému zlepšení, nemá Makedonie za současné situace šanci na vstup. V ostatních oblastech Makedonie dosahuje uspokojivých výsledků, které by nepředstavovaly potíže při případném vstupu do EU. Další zemí, pro kterou vstup do EU bude obtížný, je Island. Ten má největší potíže se státním dluhem, který dosahuje astronomické výše 123,8 % k HDP, což by pro EU znamenalo výrazné ekonomické riziko. Kvůli tomu má Island značně komplikovanou pozici pro vyjednávání o vstupu do EU. Určité potíže by mohlo mít Turecko, které by se po vstupu díky stále se zvyšujícímu počtu obyvatel stalo nejlidnatější zemí EU, což by se projevilo v počtu tureckých zástupců v institucích EU. Turecko by mělo v parlamentu 99

zástupců, v Radě 29 zástupců a v Hospodářském výboru a Výborů regionů by mělo po 24 zástupcích.

Z kandidátských zemí je na vstup do EU nejlépe připravené Chorvatsko, to až na tempo růstu, které se za poslední rok pohybovalo na úrovni -1,5 %, dosahuje dlouhodobých stabilních výsledků ve všech analyzovaných kategoriích.

U potenciálních zájemců o vstup je situace značně horší. Všechny země trpí nerozvinutým tržním hospodářstvím, které je navíc značně poškozené jugoslávskou válkou. Nejslabší pozici má Kosovo, u kterého nejsou dostupné žádné statistické údaje pro analýzu. Další země, která má složitou pozici vůči EU, je Bosna a Hercegovina, která má vysokou nezaměstnanost ve výši 29 % a také vysokou míru korupce. Bosna se v této oblasti pohybuje na 91. místě ze 180 zemí světa. Podobně komplikovanou situaci má i Srbsko, jehož míra nezaměstnanosti se pohybuje průměrně na 20 %, a v míře korupce je Srbsko na 71. místě ze 180 zemí světa. Poslední potenciální zájemce o vstup je Albánie. Ta má největší potíže v oblasti korupce a státního dluhu. V korupci zaujímá 87. místo a dluh se pohybuje na úrovni 59,3 % k HDP. Ani jedna z těchto zemí nemá za stávajícího stavu šanci na vstup do EU.

Všechny země procházejí pozoruhodným procesem na své cestě ke členství v EU. Zemí, která pravděpodobně jako první rozšíří stávající řady EU je Chorvatsko. U Chorvatska je předpoklad, že vstoupí mezi členské státy EU v roce 2013 až 2015. Další země nemají stanovený pevný termín vstupu a dá se tedy pouze odhadovat možné datum vstupu. Díky údajům uvedených v této práci lze uvažovat o roce 2018 až 2020. U některých zemí jako je například Kosovo, lze uvažovat o delším horizontu.

Tento ojedinělý integrační projekt EU začal v minulém století a bude probíhat i do budoucna. Bude proto zajímavé sledovat, jak se bude měnit podoba EU.

Práce zdůraznila obrovský mezinárodní význam EU jako prostředníka při řešení mezinárodních sporů, jako výrazný motivační prvek pro přijímání nepopulárních kroků, které vedou ke členství v EU a také jako výrazný stabilizační prvek pro nestabilní regiony, které usilují o stabilitu a prosperitu.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. BOOKER, CH., NORTH, R. *Skryté dějiny evropské integrace od roku 1918 do současnosti*. Brno : Barrister&Principal, 2006. 623 s. ISBN 80-7364-026-0.
2. CABADA, L., et al. *Aktuální výzvy evropského integračního procesu*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010. 295 s. ISBN 978-80-7380-289-9.
3. ČERNOCH, P. *Cesta do EU*. Praha : Linde s.r.o., 2003. 157 s. ISBN 80-86131-40-8.
4. DAFAGES, P. M. *Evropské instituce*. Praha : DALLOZ, 1999. 221 s. ISBN 80-246-0086-2.
5. DUŠEK, J. *Historie a organizace Evropské unie*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, s.r.o., 2011. 284 s. ISBN 978-7364-044-6.
6. *Strategický dokument 2005*. Brusel : Evropská komise, 2005. 32 s. ISBN 92-79-00301-1.
7. FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 808 s. ISBN 978-80-7325-180-2.
8. KLÍMA, M., BUREŠ, J. *Kam kráčíš, Evropská unie?* Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. 174 s. ISBN 80-86898-30-X.
9. KÖNIG, P., LACINA, L., PŘENOSIL, J. *Učebnice evropské integrace*. Brno : Barrister&Principal, 2007. 402 s. ISBN 978-7364-044-6.
10. KOVÁŘ, M., HORČIČKA, V. *Dějiny evropské integrace I*. Praha : TRITON, 2005. 160 s. ISBN 80-7254-731-3.
11. KOVÁŘ, M., HORČIČKA, V. *Dějiny evropské integrace II*. Praha: TRITON, 2005. 160 s. ISBN 80-7254-731-3.
12. LOUŽEK, M. *Rozšiřování EU z pohledu teorie veřejné volby*. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2004. 105 s.
13. MARHOLD, H., et al. *Evropská unie od A do Z*. Praha : Karolinum, 1997. 398 s. ISBN 80-7184-413-6.
14. PELTRÁM, A., et al. *Evropská integrace a Česká republika*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2009. 143 s. ISBN 978-80-247-2849-0.
15. PLECHANOVÁ, B., et al. *Evropská unie na počátku 21. století*. Praha : Karolinum, 2006. 215 s. ISBN 80-246-1154-6.
16. REHN, O. *Porozumění procesu rozšíření : Politika rozšíření Evropské unie*. Brusel : Generální ředitelství pro rozšíření, 2007. 17 s. ISBN 978-92-79-06631-3.
17. *Stanovisko komise k žádosti Bývalé jugoslávské republiky Makedonie o členství v EU*. Brusel : Evropská komise, 2005. 7 s. ISBN 92-79-00281-3.
18. TUNKROVÁ, L., ŠARADÍN, P. *Turecko a Evropská unie : česká a turecká perspektiva*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2007. 153 s. ISBN 978-80-244-1875-9.

19. ZLÝ, B. *Evropská unie a integrační procesy od A až do Z*. Ostrava : MONATEX, 2001. 171 s. ISBN 80-7225-045-0.

Elektronické zdroje

1. *Albánie - ekonomická charakteristika země* [online]. Praha : Businessinfo, 2011 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/albanie-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000781/>>.
2. *Bývalá jugoslávská republika Makedonie* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010, poslední aktualizace 4. 11. 2010 [cit. 27. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/candidatecountries/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/relation/index_cs.htm>.
3. *Bosna a Hercegovina - ekonomická charakteristika země* [online]. Praha : Businessinfo, 2011 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/bosna-a-hercegovina-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1001163/>>.
4. ČERNOCH, P. *Severské listy* [online]. Praha, 2010, poslední revize 1. 11. 2010 [cit. 29. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.severskelisty.cz/cesty/cest0051.htm>>.
5. *Černá Hora - politické vztahy z EU* [online]. Brusel : Evropská komise, 2011, poslední aktualizace 21. 12. 2010 [cit. 3. února 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/montenegro/relation/index_cs.htm>.
6. *Černá Hora podnikla první kroky na cestě ke členství v EU* [online]. Praha : EurActiv, 2011, poslední revize 16. 10. 2007 [cit. 3. února 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/cerna-hora-podnikla-prvni-kroky-na-cestech-ke-clenstvi-v-eu>>.
7. *Černá Hora - ekonomická charakteristika země* [online]. Praha : Businessinfo, 2011 [cit. 3. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/cerna-hora-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1001579/>>.
8. *Ekonomická charakteristika země* [online]. Praha : Businessinfo, 2011 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/srbsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000798/>>.
9. *Evropská unie, Srbsko a Kosovo* [online]. Praha : EurActiv, 2011, poslední revize 29. 9. 2010 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/link-dossier/evropska-unie-srbsko-a-kosovo-000068>>.
10. *Hospodářské vztahy s EU* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010, poslední aktualizace 7. 11. 2010 [cit. 16. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/candidatecountries/croatia/relation/index_cs.htm>.

11. *Indexy o míře korupce* [online]. Praha : Transparency International, 2011, poslední aktualizace 26. října 2010 [cit. 11. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2898>>.
12. *Chorvatsko - očekávaný vývoj v teritoriu* [online]. Praha : Businessinfo, 2010 [cit. 12. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/chorvatsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1001165/>>.
13. *Island - očekávaný vývoj v teritoriu* [online]. Praha : Businessinfo, 2010 [cit. 27. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/island-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000956/>>.
14. MACH, P. *Jak vystoupit z EU* [online]. Praha : Občanské sdružení Reformy. 2010, poslední revize 6. 4. 2010 [cit. 29. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.reformy.cz/zpravy/mach-jak-vystoupit-z-eu/>>.
15. *Makedonie - ekonomická charakteristika země* [online]. Praha : Businessinfo, 2010 [cit. 29. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/makedonie-fyrom-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1001129/>>.
16. *Makedonie pod tlakem, aby přijala nový název* [online]. Praha : EurActiv, 2010, poslední revize 7. 4. 2010 [cit. 28. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/link-dossier/vztahy-eu-a-islandu-000065>>.
17. *Makedonie přišla s novou možností dát do názvu Vardar* [online]. Praha : EurActiv, 2010, poslední revize 16. 6. 2010 [cit. 28. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/clanek/makedonie-prisla-s-novou-moznosti---dat-do-nazvu-vardar-007623>>.
18. *Míra zadluženosti* [online]. Central Intelligence Agency. 2011 [cit. 11. února 2010]. Dostupný z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2186rank.html>>.
19. *Nizozemsko nebude bránit přístupovým rozhovorům s Islandem* [online]. Praha : EurActiv, 2010, poslední revize 22. 3. 2010 [cit. 26. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/print-version/clanek/nizozemsko-nebude-branit-rozhovorech>>.
20. *Politické vztahy s EU* [online]. Brusel : Evropská komise, 2011, poslední aktualizace 7. 11. 2010 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/potential-candidates/albania/relation/index_cs.htm>.
21. *Proces rozšiřování* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010 [cit. 27. října 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/the-policy/process-of-enlargement/mandate-and-framework_cs.htm>.
22. *Srbsko - ekonomická charakteristika země* [online]. Praha : Businessinfo, 2011 [cit. 7. února 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/srbsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000798/>>.
23. *Stav jednání o členství v EU* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010, poslední revize 7. 11. 2010 [cit. 12. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/croatia/relation/index_cs.htm>.

24. *Turecko* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010, poslední aktualizace 13. 9. 2010 [cit. 9. prosince 2010]. Dostupný z www: <http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/enlargement_process/accession_process/how_does_a_country_join_the_eu/negotiations_croatia_turkey/overview_negotiations_tr_en.pdf>.
25. *Turecko protestuje proti spojování Kyperského sporu se vstupem do EU* [online]. Praha : Vláda ČR, 2006. poslední revize 20. 7. 2006 [cit. 14. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/38/5403/clanek/turecko-protestuje-proti-spojovani-kyperskeho-sporu-se-vstupem-do-eu/>>.
26. *Turecko* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010, poslední aktualizace 30. 10. 2010 [cit. 14. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/turkey/relation/index_cs.htm>.
27. *Turecko - očekávaný vývoj v teritoriu* [online]. Praha : Businessinfo, 2010 [cit. 14. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/turecko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000802/>>.
28. *Vztahy EU a Chorvatska* [online]. Praha : EurActiv, 2010, poslední revize 12. 7. 2010 [cit. 12. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/link-dossier/vztahy-eu-a-chorvatska-000070>>.
29. *Vztahy EU a Turecka* [online]. Praha : EurActiv, 2010, poslední revize 13. 9. 2010 [cit. 9. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/link-dossier/turecko-a-eu>>.
30. *Vztahy EU a Islandu* [online]. Praha : EurActiv, 2010, poslední revize 9. 7. 2010 [cit. 26. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/link-dossier/vztahy-eu-a-islandu-000065>>.